

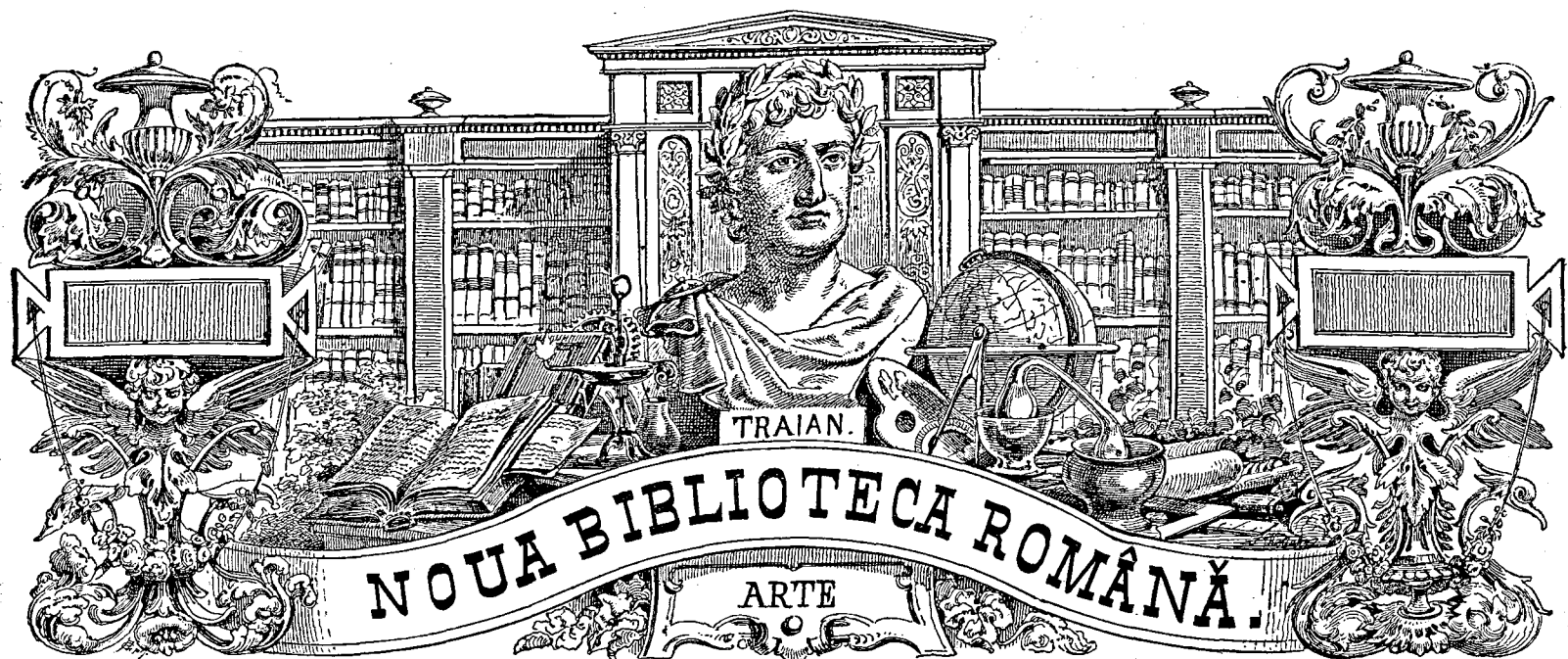
TRAJAN

NOUA BIBLIOTECĂ
ROMÂNĂ.

LITERATURA

Preful unui număr 30 cruceri — 75 de bani. Jurnal beletristic - literar. Abonament pe un an fl. 7, pe un semestru fl. 3.60

Nr. 3.

Apare la 1 și 15 ale fiecărei luni.

Tomul II.

Amor în vécul crâncen.

Roman istoric de THEOCHAR ALEXI.

(Continuare.)

Astfel era Agnita. În scurt timp perduse tot farmecul tinerețelor în ochii lui Weiss. Adese ori se întreba și se încerca a explica fenomenul ce i se prezenta în firea soției sale, care din o fată simțitoare însăflăită de idei luminate, devenise o muiere cicălitore și aprôpe — murdară. Nu scia, că această dispozițiune este înăscută întregului neam al ei.

Weiss cu cât înainta în vârstă cu atât progresa și în vedă. Nu-i trebuise mai mult de cât 10 ani pentru a deveni senator, ér 8 ani mai în urmă, când i muri socru-séu, fu numit județ în locul lui. Tot în acelaș an țera primise un nou voevodă în persóna lui Gavriil Bathori, pe care lă recunosecură mai întâi și Brașovenii, astfel încât Weiss în anul 1609 adică un an după alegerea sa de județ trebuise să mérégă ca sol la Constantin Movilă voevodul Moldovei pentru a-lă vesti, că Bathori se desface de legătura de amiciție cu care fuseseră până atunci uniți voevodii Moldovei și ai Transilvaniei.

Încă de atunci prinsese Weiss o ură neimpăcată asupra lui Bathori, care fu sporită la altă ocaziune și mai tare, și avu rezultatul pe care-lă cunóscem din capitolu întâi: lăpădarea Brașovenilor de sub autoritatea voevodului.

V. .

Mihai Vitézul fusese ucis mîrșăvesce în cortul séu pe câmpia Turței. Tronul României devenit vacant prin mórtea sa, este ocupat de Șerban Basarabu, care urmând politica antecesorelui séu, se unesc de asemenea cu împératulul Rudolf pentru a scăpa de

Turci. El ajută pe imperat în contra lui Moise Sécuiul, un alt pretendent la coróna Transilvaniei, sprijinit de Turci. Basta, generalul împărătesc neputându-se susține în contra lui Moise, trimise la Șerban după ajutor. El trece în Transilvania și bate pe Moise.

De la această învingere trecuse peste 6 ani. Scaunul Transilvaniei, după cum scim, acum era ocupat de Gavriil Bathori, care își promisese, că va pedepsi aspru pe Șerban Basarab de cutesanța ce avuse, ca să vină în ajutor defăimatului Basta.

La curtea lui Șerban în Bucuresci domnia mare nelinisce. Voda ducea grijea tronului séu, căci i era témă, că o parte din boerime să va da în partea lui Bathori, și această temere era destul de fondată, căci nu pré era iubit de mai marii țerei.

Dar afar de temerile politice, Șerban mai avea și alte neazuri.

Să introducem pe cetitor în palatul séu din Bucuresci, care a păstrat până în zilele de astăzi numele séu, și care este situat în strada numită până mai deună-zi Șerban Vodă.

Toți cei ce cunosc acest edificiu, vor sci că nu corespunde câtúș de puțin imaginațiunei, ce ne facem noi cei de astăzi despre un palat. Casele în care reședea Șerban Vodă, era destul de mari, adică avea un front lung, cu multe încăperi, dar mici, cu ferestre mici, cu uși înguste și lipsite de ori ce confort.

În una din aceste odăi ședea o tinera copilă ca de ver o 15—16 ani, Rucsandra fata Voevodelui, și se uita prin un ochiú de feréstră care da spre

curte scoțând din când in când câte o oftare lungă din piept.

Era frământată de dorul asceptărei, muncită de săgețile temerei.

Pe cine ascepta, și de cine se teamea?

Ascepta pe Mihū, feciorul lui Mihnea, și se teamea de părintele ei, de Șerban Vodă, căci acesta o oprise de a mai vorbi cu acel tinăr, feciorul unui boier vechit despre care umbla svonul, că ar pretinde la tronul României.

Dacă dar o oprise pe Rucsandra de a vorbi cu Mihnea in vileag, ce ar fi ăis Șerban Vodă de ar fi aflat, că fiă-sa i dase voie să vină la ea in odaia.

Cum să și putuse intempla un asemenea lucru, cu totul extraordinar pe acele timpuri, unde fetele veneau in așa rară atingere cu tinerii.

Ean să vedem.

Rucsandra era unicul copil a lui Șerban Vodă, care veduise, și își concentrase totă iubirea sa asupra acestei ființe, ce era trup din trupul său și sânge din sângele său.

Fiind orfană de mamă din frageda ei copilărie, crescerea ei, condusă de tată-său, era neglijată in privința însușirilor femeiesci și dezvoltată in direcțiune greșită, căci scia se călărăscă, să vneze și era sburdalnică ca și un fecior, ăr nu aședată ca o fată de vodă. Părintele ei nu găsea nici un rău la indelnicirile nepotrivate ale fie-si, și cu ver 0 câte-va zile mai nainte îi incuviințase cererea, ducându-o cu sine la o vânătoare de porci sălbatici, prin munții Carpaților.

La această vânătoare Vodă fusese insoțit de mulți boieri, și feciori de boieri, intre care era și Mihū feciorul lui Mihnea, un tiner ager și voinic care din primul moment se dase lângă Rucsandra și o insoțise in tot decursul vânătoarei.

Era o păreche minunată, in costumele pitoresci din acele timpuri.

Ea purta peste zăbun (o haină lungă deschisă dinainte de stofă aurită), un benișel, al cărui mânecă atârnau dinapoi, era incinsă cu un brâu de aur, ce se incheia cu mari paftale de matostat imprejurat cu petre scumpe; ăr pe grumađi i atârna o salbă de multe șiruri de mărgăritar. Slicul de samur pus cam intr'o parte era impodobit cu un surguciu alb și sprijinit cu o flóre mare de smarald. Părul ei se împărțea despletit pe umerii și spatele ei.

De ore ce nu avea să ia parte activă la vânătoare ei mergea numai ca privitor, nu luase cu dênsa nici o altă armă, de cât numai un junghier cu plase de aur, pe care îl ținea in zăbunelul ei.

Mihū avea peste dulama poloneză de catifea sta-cojiă, cohamiță turcească, nici el nu purta altă armă de cât un junghiu.

Șerban vodă la inceput nu se deslipesa de lângă fiă-sa, ținând calul său in pas egal cu calul ei, și privind cu neplăcere, diferitele incercări ale lui Mihnea de a deschide vorbă cu el și cu fiă-sa. Dar cu cât

inainta vânătoarea, pe care el o iubea cu patimă; cu atât mai mult uită de supraveghiarea fie-sale și la cele din urmă, venindu-i in cale un porc sălbatic se apucă de góna lui, și uită cu totul de Rucsandra și de Mihū.

Acesta se profită de ocasiunea bine venită pentru a se apropia de fata lui Vodă și deschise vorbă, cu următoarele cuvinte:

— Ar fi mai bine, decât ne-am da de lături, căci unde stai acum, poți să ne vină vr'un mistreț in cale și mi-e témă să nu ți se intemple ceva. —

Rucsandra la aceste cuvinte ridică ochii ei frumoși, cu o căutătură incrunțată asupra interlocutorului ei și ăise cu fața aprinsă:

„Dacă Dumitale ți-e frică, poți să te duci, eu nu mă ingrozesc de un mistreț.“

Acest răspuns îl surprinse pe Mihū, care n'avuse încă nici o dată ocasiune de a vorbi cu fata lui Vodă. El o veduse astăđi pentru prima dată și o îndrăgise de la prima vedere.

Dar surprinderea nu-i fu neplăcută, căci răspunsul Rucsandrei denotă o fire, care se potrivea cu a sa proprie, căci și el era inimos și nu scia de frică.

Mihū se gătea a da Rucsandrei un răspuns pentru ca să o impace, când de o dată vedu calul Rucsandrei sculându-se in două picere, ăr pe fata sărind sprintenă din șea.

Mihū n'avuse timp ca să se mire de dibăcia extraordinară a fetei, căci alte intemplări îi atrase atențiunea.

Spaima calului fusese pricinuită prin apropierea unui porc sălbatic, care se zărea deja venind turbat in spre locul unde stetea Rucsandra. Ea scosese jungherul și se pusese in poziură pentru a intimpina pe fiéra cea sălbatică. Mihū vedând această sări și el iute de pe cal pentru a veni fetei intru ajutor.

Rucsandra intelegând intențiunea lui Mihnea i făcu semn cu mâna, să nu se apropie. Voia să intreprindă ea singură lupta cu fiéra infrișată.

Mihnea stetea încă nedecis pe loc. Porcul sălbatic intru aceia să și apropiase. Rucsandra asistase mai de multe ori la asemenea vânătoare și cunoscea toate apucăturile vânetorilor. Se dete puțin in lături, astfel încât mistrețul trebuia să trecă aproape de ea, așa de aproape încât putea să-l nimerescă cu junghierul ei. Mihnea recunoscând intențiunea fetei se apropiase incetinel și stetea acum lângă ea, gata de a o feri, decât i se va intempla ceva, dar tot o dată decis, ca să nu-o impedece de la intențiunea ei.

Porcul sălbatic veni tot mai aproape, acum era ca de vr'o trei pași de la fată, acum ajunsese in dreptul ei, și acum junghierul Rucsandrei se implântă cu iuțela fulgerului și cu puterea trăsnetului in neuca porcului. Dihania sălbatică se poticni, era lovită de mörte, dar totuș mai avu atâta putere pentru a face încă vr'o doi pași inainte, mergând drept spre armăsarul Rucsandrei, și atacându-l in furia sa. Calul ingrozit de acest atac se ridică ărăși in doue picere, apoi rin-

El puse pe un argat să-l pîndescă.

Intru aceia trecînd timpul Mihi stăruia să dea cu ochii de lelea Dochia pe care nici nu-o cunoscuse. Spre nefericire se adresă tocmai cătră argatul domnesc, însărcinat cu supravegheria lui, pentru a-l întreba de lelea Dochia.

Argatul șiret cum era, fu îndată gata a chiema pe lelea Dochia și se convinse, că această femeie conduse pe Mihi în iatacul Rucsandrei.

Să grăbi 'a raporta această intimplare neauđită stăpînului său, lui Șerban Vodă.

Mihi era față 'n față cu Rucsandra.

I se părea că viséază. Atăta fericire nu putea fi realitate.

— Mihule, — inceptu féta vovodelui, — am voit să-ți mulțamesc încă o dată pentru scăparea mea, étă de ce ți-am ăis să vini astăđi la mine.

„Scumpă jupénésă“ respunse Mihi cu vocea tremurênda, „nu o dată, nu de doue ori, ci de o sută, de o miă de ori, aș jertfi viéța mea pentru D-ta.

Rucsandra era tocmai gata să respundă la această protestațiune infocată, când se deschise ușa cu repeđiciune.

„Pentru Dumneđu și maica pré curată“ ăise lelea Dochia care intrase speriată, „vine Măria sa Vodă, aleo, ce va fi de noi!“

— Ce să fiă — observă Rucsandra cu mândrie.

„Óre n'ar fi bine, decă l'am ascunde pe fétul ăsta.“

— De ce să-l ascundem? Asta ar fi mai mare ocară. —

„Destulă ocară pe capul meu!“ ăise Șerban Vodă din uše în care apăruse acum, și care rămăsese deschisă de când venise lelea Dochia.

— Măria Ta — inceptu acum Mihi cu ochi sclipitori — pedepsese-mă, decă ți-am greșit cu ceva, dar nu înfrunța pe fiă-ta. —

„Greșala ta“ respunse Șerban „nu o pot pedepsi, căci nu tu esci vinovatul.

— Decă este vr'o vină, apoi numai la mine póte fi — protestă Mihi.

„N'am greșit tata nici eu, dar încă mai puțin acest ténér.

— N'ai greșit cu nimic! o intrerupse Șerban cu vocea aspră, apoi luându-și séma, că nu este bine a avea de martor pe Mihi la explicările ce vor urma acum între el și între fiă-sa, se întorse spre Mihi și îi ăise:

„Fétul meu, ai stat destul aici. Du-te a casă, și tac despre această întemplantare, va fi mai bine atăt pentru tine cât și pentru noi.“

Mihi, pentru a nu irita pe Vodă nu atăt în contra sa, ci mai mult în contra Rucsandrei, aruncă încă o privire lungă asupra fetei și se retrase mut.

„Rucsandră“ ăise acum Șerban cătră fiă-sa, „mi-ai turburat fiera cu purtarea ta.“

— Tată dragă — respunse Rusandra, — eu nu-mi găsesse nici o vină. —

„Nici o vină“ exclamă Șerban, „dar este lucru cuviincios pentru o fétă de Vodă ca să priméscă în chilia ei pe un ténér.“

— Decă acest ténér a scăpat viéța fetei, și decă această fétă trebuie să se teme dinaintea tată-său de a mulțami mântuitorului ei....

„Ce ispravă mare a mai făcut acest fecior, ca fiă-mea să găsească cu cale de a uita de tótă cuviința pentru a-i mulțami. Aș mai trece cu vederea purtarea ta, decă Mihi n'ar fi tocmai feciorul lui Mihnea, care-mi este cel mai mare dușman. Atăta-mi mai lipsea, se prindă nas și fiu-său, pentru ca tatăl pe basa trecerei ce are ténérul, să tragă de partea să pe acei dintre boeri, care încă stau la indoielă. Tu nu cunosc pe acel om, nu sci, că ămblă de mult să mă scótă din scaunul domnesc, pentru a se așeđa însuș pe tron!“

„Decă mi-e ertat a-ți spune tată dragă și gândul meu în această privință, apoi eu cred că cu binele l'ai desarma mai curênd!“

— Cu binele, — ce, așa de departe au ajuns lucrurile! Dór te-ai și gândit să mă cuscrez cu Mihnea? —

Fata se inroși.

— Că numai asta nu va fi, cât voi trăi, mă jur....

„Tată, de ce să te juri.“

— Mă jur pe sfântul Dumneđu, că lucrul ăsta nu se va întempla. Mai bine să te vėd călugăriță de cât nora lui Mihnea.

„Tată, nu înțeleg artagul D-tale, tată domolesce-te.

— Nu, nu voiesc să mai aud de acești ómeni să nu-ii mai vėd. Auđit-ai să nu te mai vėd vr'o dată vorbind cumva cu Mihi.

„Nu sunt în stare a-ți făgădui un lucru, care nu se póte.“

— Nu se póte? strigă Șerban aprins — nu se póte? ți-oi arėta eu ție că se póte!

„Ai tótă puterea asupra mea, dar nu cere de la mine un lucru care este în contra firei. Tu poți porunci dar eu nu pot asculta“ ăise Rucsandra cu apăsare. Avea cui să sémene, îi venise acum și ei artagul.

— Că ăeu nu te voi întreba mult, ci, ci, te voi trimite la mănăstire.

Rucsandra se păli la această amenințare, era însă prea mândră de cât să-și fi trădat în alt mod spaima ei.

„La mănăstire?“ repetă ea ca un ecou.

— Da, te trimit la maice, să te domoléscă. —

„La care mănăstire?“ întrebă Rucsandra.

— Ho, ho, — respunse Șerban — ar vrea să scie jupănésa unde o trimit, ca să spună și pe la alți.

Féta nu întrebasesse cu această intențiune, ci numai din simplă și firéscă curiositate. Observarea nedelicată a tată-său o vătămă, dar tot o dată o puse pe această ideie.

„Mă plec și tac“ ăise Rucsandra. (Va urma).

CHARLES DICKENS. (Boz.)

Sunt vr'o câțiva ani. Scriitorul acestor rînduri publicase un roman umoristic, original, foarte defectuos, după cum recunoșce el însuș, așa încât fu mai mult măgulit de cât mihnit, vedînd că un aprig critic în Observatorul din Sibiu îi denegă dreptul de a fi comparat cu Dickens (Boz.) Deu măgulit, căci decă acel roman i-a amintit acelui recensent scrierile marelui umorist englez, apoi totuș trebuie că cuprinde măcar un grăunte de umor.

N'am putut trece peste această amintire în momentul când m'am apucat ca să prezint cetitorilor o schiță biografică a renumitului autor englez, dar, de ore-ce n'am menționat nici titlul romanului meu, nici numele recensentului, și fiindcă nu voi subsemna acest articol, cred că nu-mi va imputa nimeni, ca și când prin aceste reflexiuni aș fi voit să fac reclamă pentru acel op, dar cred, că nu este de prisos, ca să ne ocupăm, de câte ori ni se dă ocaziune, prin trecăt măcar de evenimentele atât de rare în literatura noastră beletristică. Destul de trist că suntem siliți, noi scriitorii români, ca să vorbim «pro domo» și că se găsec așa de puțin recenzenti printre noi, fiă chiar de talia aceluia, care mi s'feticase odinioară așa de cumplit modestul meu roman umoristic.

Charles Dickens fu născut în ziua de 7 Februarie 1812 în Portsmouth. Pe copil îl legănase miseria, care fu însoțitoarea băietului și a adolescentului. Avea să susțină o luptă serioasă pentru traiul său de toate zilele și numai cu greu își dobîndi învățătura. Mai întâiu era scriitor la un avocat din Londra, apoi intră în relațiuni cu unele jurnale din capitală și lucră pentru dînsese ca reportor; mai târziu deveni redactor. Pe la anul 1835 scrierile sale „Sketches,” pe care le publică sub numele de autor „Boz” făcură o senzațiune bine meritată prin descrițiunea amabilă a lucrurilor mici, prin adevăratul umor, ce se găsea în ele. Renumele său se răspîndi încă și mai mult prin „Pickwick papers” care s'au publicat, ca op de colportagiu 1837—38, și care contribuiră foarte mult la popularitatea lui Dickens. La 1839 urmă opul său: „Oliver Twist,” primul din acele romanuri, în care Dickens apucă deja pe calea sentițnelor umanitare, esența caracteristică a opurilor sale ulterioare. La 1842, fiind deja un bărbat renumit, întreprinse o călătoria

în America, apoi merse și în Italia. După întorcerea sa, se apucă éraš cu zel de lucru; în acest timp scrise faimósele sale „litere de crăciuni.” În anul 1845 fondă jurnalul »Daily News» care dobîndi mai târziu o influință foarte mare, numărul cel dintăiu al acestui jurnal apăru la 1 Ianuarie 1846; Dickens împreună cu Dilke se însărcină cu direcțiunea foiei primind o léfă de 2000 guinee (20,000 fiorini). Dar nu era făcut pentru acest post, deja după vr'o câteva luni se retrase de la funcțiunea atât de grea și împreună cu atăta responsabilitate. La 1850 fondă o publicațiune destinată pentru popor, care a avut o influință foarte bună asupra educațiunei morale și spirituale a straturilor de mijloc.

În anul 1867 întreprinse o a doua călătorie în America, unde a fost foarte mult sərbătorit ca declamator al scrierilor sale. Muri în 8 Iunie 1879 în casele sale lângă Londra. Cele

mai renumite romanuri afară de cele menționate sunt cele următoare: »Nicholas Nickleby» (1839) „A Christmas Carol” (1843) „Martin Chuzzlewit” (1843) „The cricket on the Hearth” (1844) „Dombery and Son” (1846—48) „David Copperfield” (1849) „Hard times” (1853) „Little Dorrit” (1855). Fundamentul la maniera lui Dickens a pus suferințele sale din tinerețe. Nu des-

LEBEDE.

tu, că avu să indure el însuș miseria, dar o vedu și împrejurul său, în mii și mii de forme adese ori grozav de repulsătoare, dar nici o dată nu a devenit dur, și-a păstrat tot de-a-una o inimă simțitoare. Spiritul său cuprinse cu amor pe seraci și pe miserabili, ură resimțea numai cătră opresori. Ochiul său cel ager și sufletul său cel bogat veduse cum adese ori locuia sub vëlul uriciunei un cuprins plăcut și curat, descoperise hucuriile cele mici, care cad ca o rață rătăcită de lumină în vieța cea întunecată a suferinșilor, dar nu numai că le descoperise la alți, ci le simțise chiar el. Pe aceste contraste între benignitate și puritate internă și între o formă barocă adese ori chiar schimosită, între fericire și miserie, între inimă nobile și bune și între înțelepciune slabă și în soluțiunea lor săvêrsită în sufletul benevol al poetului, zace umorul său, resărind acolo mai tare, unde excită mai mult simțirea. Dar cu tot izvorul cel idealistic al umorului său, poetul în maniera

representărei sale este realist. Nu ridică, bună oară ca umoristul Jean Paul, subiectul și figurile în eterul unei lumi fantastice, nu este ca și acesta mare în acea dispozițiune umoristică, care cu lumină variabilă impresoră cele pământesci: ci crează figuri, adevărate în sine și umoristice prin realitatea lor. La Jean Paul umorul zace în concepțiune, în contrastele ce rezultă din acele evenimente pe care le împreună fantasia; la Dickens însă zace în caracterele eroilor săi și în fenomenele naturale ale existenței lor. Diferința cea mare între acești doi umoriști se poate explica printr-o lesne, căci germanul nu cunoștea viața în realitate, pe când englezul se luptase în curentul plin al ei; cel dintâi întrece pe cel din urmă prin profunditatea ideilor, acesta însă pe acela prin o intuițiune mai lămurită. — Nu numai romanurile sale ci și faptele arată cât de adânc era înrădăcinat spiritul uman în Dickens, faptele sale ca om între oameni, străduințele sale pentru instituțiunile de educațiune, care nu răspund încă nici până în ziua de astăzi tuturor exigențelor ale dreptății, interesul său pentru asigurarea sortii autorilor și artiștilor invalizi. Cea mai caldă iubire a aprăpului său a fost una din musele poetului; acestui simțiment

au să mulțămescă existența lor multe din scenele răpitoare ale operelor sale.

Nu se poate nega un fapt și adică: i lipsea facultatea de a termina cu perfecțiune desăvârșită subiecte mai mari, și încă i se mai poate imputa, că umbrele cele negre ar fi câte o dată prea vătămătoare. Despre primul defect n'avem ce zice, zăcea în firea sa, al doilea însă se explică din maniera etică de simțiment a poetului. Acolo unde prezintă o urăciune, o grăză, acolo vorbește și sentința morală; inima sa fiind plină de iubire, se sfiea atunci cu indoită putere de orice crimă, și de aici rezulta apoi acea exagerațiune, care adeseori vătămă estetica. Unii susțin, că ar fi tratat cu predilecțiune scene chinuitoare, dară cu nedrept. — O slăbiciune mai are Dickens, dar împreună cu el mai toți scriitorii englezi: aplecarea de a lungi vorba, dar la un umorist acesta nu este atât de obositor, ca la un romancier, bună oară la Walter Scott. — Din operele lui Dickens nu s'a publicat, după cât știm noi, încă nimic în limba românească. Dacă vom putea executa pe deplin intențiunile noastre, vom prezenta câteva din acele scrieri lectorilor noștri.

Z R I N I

Tragedie în 5 acte de Teodor Körner

tradusă de

Arseniu Vlaicu.

(Continuare.)

ACTUL III.

(În cortul Marelui Sultan dinaintea Sighetului.)

Scena 1.

Mustafa, Ali Portuk.

Ali. N'am prețis eu acesta? Jur pe Allah că nu îi vom putea constringe să se predă până când curajul lui Zrini va însufleți micile lor cete. Il cunosc eu deja de mult cine e Zrini.

Mustafa. Să nu te împingă păcatele să suflă ceva către marele Sultan! căci leul bătrân s'ar infuria de moarte, scii prea bine că Beiler beiu a simțit mânia lui! — Turbez de furie când îmi aduc aminte, că acești aventurieri au avut îndrăzneala să ne aștepte în câmp liber și să se măsoare cu noi o armată aproape de 200,000, pe când ei abia sunt o mână de oameni, ba ce e mai mult, ce mă innebunesc, e că asară am îngropat 2000 de brași, omoriți de mâna lor.

Ali. Nu v'am spus eu acesta? De ați fi ascultat de sfatul meu, acum am fi deja pe drum către capitală, dar așa acum ne sleim puterile de această stâncă! pe când împăratul Maximilian adună din totă Europa armate și bani, ca să ni se potă opune. Cum am mai fi noi în stare să mergem în contra acestor inimi decât din întâmplare vom fi respinși și sleiți de puteri și slăbiți, prin aceste cete de vagabunzi? Acesta a fost numai o absurditate, o copilărie din parte Vă, căci n'ați ascultat de sfaturile mele!

Mustafa. Amice, Amice! gândesc-te la capul tău!

Ali. Dar crezi oare că al tău stă mai sus fiind-că acor-

dezi astfel de nebunii? Dacă nici mâne nu vom avea un succes mai bun la așediere, atunci avem să ne căim mult pentru fapta lui cea nebună și își va ineca furia și vina sa în sângele sclavilor sei.

Scena 2.

Precendentii, Mehmed.

Mehmed. (Strigând pe scenă.) Dați ordine să se lasă de așediu, să se retragă! Sdrobiți ce puteți și vă retrageți! Totă munca e zadarnică, în zadar mai curge și roiu nobilul sânge turcesc. Fugiți, suflați semnul de retragere! (Cătră Ali.) Afurisit lucru! — D-ta ne-ai profețit un lucru rău și noi am pățit-o și mai rău.

Ali. Socolovici, eu am prevădut că ni se va întâmpla ceva, însă Soliman nu iubesc astfel de prevestiri și le desprețuesce, precum veți. — Cât ne costă atacul de ați?

Mehmed. Peste 3000 soldați dintre cei mai viteji. N'ați vădut cum sdrobiau oamenii lui Zrini de cu curaj pe ai noștri, cari încercau a se sui pe zidurile întăriturilor, și îi doborau ca pe niște snopi de pae cu grămada?

Mustafa. Am vădut că ienicerii s'au luptat destul de vitejesce.

Ali. Ce poate ajuta vitejia față de nisce oameni ca aceștia, cari în furia lor nebunescă merg la moarte ca și la banchetul de victorie, jertfindu-se pentru D-zeu, pentru credință și pentru patrie? Il cunosc eu bine. Eță spiritul, care ne-a costat înaintea Rhodului, multe miș de suflete și înaintea Maltei, gloria noastră.

Mehmed. Ați văzut deja pe marele Sultan?

Mustafa. Așteptăm aci în cort de câțva timp, dar n'am fost încă chemați, înaintea lui.

Mehmed. Tăcere, mi s' pare că l'aud venind. S' dea cerul să mă asculte cu blândețe până ce-i voi istorisi întemplantarea cea tristă, căci astfel de veste e foarte periculoasă pentru un leu deprins cu victoria.

Ali. Mi s' pare că vine.

Mehmed. Te rog Ali, să-mi stai în ajutor cu vocea ta, când nu voi mai putea isprăvi nimic, căci Sultanul s' increde mult în tine.

Scena 3.

Precedentii, Soliman.

Soliman. Cum stau lucrurile, vizire?

Mehmed. Atacul s'a respins și de aceea a încetat.

Soliman. Apuca v'ar ciurma! — Cine a dat ordinul de retragere.

Mehmed. Când am văzut pe ienicerii cădând fără nici o lipsă și fără nici un folos am dat semnalul de retragere, ca să cruț pe bravii soldați pentru altă zi mai favorabilă. Puțin timp vor mai rezista întăriturile bombelor noastre și vor căde, și în curând vom vedea pe ai noștri călcând peste ruinele fortăreței și plantând semiluna pe delurile Sighetului.

Soliman. Sciu și eu, că are să cadă odată Sighetul însă pentru mine are importanță acest moment și de aceea voi să-l răscumpăr cu viața la milioane de oameni! M'ai aușit? Nimic nu e pre scump pentru timpul, care sboră ca vântul. Până acuma nici odată n'am fost sgârșit cu oamenii și dor voiți să o învăț acuma la bătrânețe? — Tu mă cunoști, Mehmed, teme-te de furia mea! Eu am răzimat voința mea pe umerii tăi, și este ea oare grea pentru debila ta putere? Spune-mi? Dar aiți grije că voința mea te poate și zdrobi!

Mehmed. Stăpâne și împărate, decă din întemplantare am greșit, fapta greșită a decurs numai din o intențiune bună.

Soliman. Sclavul trebuie să se supună — porunca stăpânului său e precugetată; însemneză-ți acesta! — Ce te mai indoesci? La ce te cugeți? Asediu! Eu vreau asediu! decă soldații nu merg de bună voie pune să 'i alunge cu câinii până sub zidurile fortăreței! — Asediu! Cer asediu și nimic mai mult!

Ali. Luminat stăpâne concede sclavului Teu ca să rostescă încă un singur cuvânt de umilință înaintea înțelepciunii tale.

Soliman. Spune, ce voesci?

Ali. Cer numai, să nu mai asediăm aș. Eu voi bombarda fortăreța încă în noaptea acesta și în curând îi voi constringe să se predă. Chemați pe prizonerul ungar, să vă mărturisescă singur cum stau lucrurile în Sighet. Să mai dăm puțin timp de repaus armatelor obosite. O amânare înțeleptă e adese ori mai bună ca o astfel de luptă; victoria nu se poate constringe cu puterea.

Soliman. Eu însă voesc să o construng, și o voi și constringe!

Ali. Gândiți-vă însă la Malta!

Soliman. Iaduri și morți! Ali! decă și-e scumpă viața nu imi mai aduce aminte de astfel de lucruri! Eu sufer de la tine mai mult de cât să cuvine lui Soliman.

Ali. Viața mea să află în mâna ta împărătească.

Soliman. Te ert fiindcă ved, că sci acesta și totuși imi spui în față; eu iubesc adevărul, care nu se teme de morți. Spre semn de îndurare imperială urmez consiliului tău și nu voi mai da poruncă de asediu! — Adu-mi prizonierul!

Ali. Indată stăpâne. Am trimis să-l chieме.

Mustafa. Acela e un rășboinic mare și nu cred să-l fi putut prinde de viu decă o sabie viteză ienicerescă nu l'ar fi lovit în față atât de grozav în cât să cadă fără simțire de pe cal la pământ și numai prin arta medicilor noștri l'am adus la viață. — Uitați-vă cum vine el singur obosit și fără putere, dar cu ochii plini de foc eroic; priviți însă cum se supune durerii puterea mușchilor.

Scena 4.

Precedentii, Vilaki (greu rănit să aduce de un agă turcesc).

Soliman. O ce față bărbătească și temerară, ce trăsuri herculane; mie-mi plac foarte tare inimiții trufași. — Cine ești tu tinere? Vorbesce!

Vilaky. Sunt un maghiar și creștin și de aceea trebuie să mă urască indoit.

Soliman. Ce cugeți că m'aș deșosi eu până la atâta să urască pe un individ? Ce visător mândru! Eu nici o dată nu număr picăturile din mare; ci ura mea ajunge numai pe popor, ca atare. — Mărturisesc-mi cum stau lucrurile în Sighetul vostru?

Vilaky. Darimați-l mai întâi și apoi ușor veți putea afla.

Mehmed. Sclav îndrășneț, astfel vorbesce cătră luminatul domn?

Vilaky. Tu poți fi și ești sclavul lui, eu însă nu. Un creștin liber să plăcă numai înaintea lui D-șeu și a regelui său.

Soliman. Tu imi plăci creștine! căci ești tare de inimă și în fața inimicului. Decă n'aș cunoșce simțul eroic al maghiarilor, crești că mi-aș da eu atâta silință și osteneță pentru țera acesta? Leul se bucură când ursul îl ascultă, ér nu când cănele și pisica îl insultă ca rege.

Vilaky. Tu, leule, păzeștete de ursul tău! căci un urs adevărat nu se teme de căma ta.

Soliman. Atunci se simtă ghiara mea! — Acum creștine, mărturisesc, cum stau lucrurile în Sighet și decă în curând pot planta victorios stégul cel sfânt pe ruinele lui. Decă vei mai stărui cu mândrie pe lângă tăcerea ta, atunci voi pune să și se scotă limba cea mută și insultă, rușinea și morțea te așteptă! — Acum vorbesce!

Vilaky. Ce ai aușit de la mine, pe D-șeu, s'au răsplătit în cătva. Te sfătuesc să te retragi! căci de acei murii ori ce silință său ardore pentru victorie să frânge. Nicolae Zrini nu fuge de la Vallette și un maghiar nu se teme de un Maltez. În zadar vei mai așeșă de a doua oră St. Michail.

Soliman. Am cucerit Asia și Africa și le-am impus legi, d'apoi o cetă de Maghiari să fie neinvincibilă? Eu am aici o armată de 200.000 soldați viteji, destul de mare de a cuceri Europa intrăgă și aceste stânci să nu le pot cuceri?

Vilaki. Curajul de fer imprăștie mulțimea. Cei din Sighet sciu mai mult ca tine cu cei 200,000 de soldați. Ei sciu muri cu credința adevărată cum să cuvine la nisce eroi, nu cu curaj turbat ci cu răceală, serioșitate și cu precauțare.

Soliman. Aşa dară se móră toţi indrăsneţii! Ei se asemănă cu nisce corăbieri nebuni, cari conduc barca lor in contra valurilor şi o aruncă printre stânci in abis cu indrăsnélă. Riul însă cădënd in adêncimea cea imensă a cataractului sêu, o ia cu sine şi cu timpul îşi uită de numele ei.

Vilaky. Nu, Solimane, numele ei va mai trăi şi străluci încă, ca o stea vecinică in furtuna dîlelor, până in timpurile cele mai târzie ale posterităţii şi ale poporului sêu. Măreţ trebuie să fie un erede al acestui pămênt de a locui in lumea subjugată şi sdrobotită, ca un invingător de împêrat; însă crede-mă că e o viaţă cu mult mai inaltă de a se jertfi pentru libertatea poporului sêu şi de a sta faţă in faţă cu o lume la luptă, când un meteor dărăpănător incede a sdrunca cercurile vieţii. Pe tine, Soliman, te va judeca o dată posteritatea şi te va infera cu afurisenia tirăniei! Acêsta ţi-o spun franc in faţă! — Uite cum tremură copii, că am indrăsnit să spun in faţă cu trufie Sultanului, acest cuvênt mare! — Da, Soliman, posteritatea te va judeca! — Ai eşit invingător in unele lupte, însă nu te asli pe o tréptă aşa de inaltă a gloriei tale dîdită pe cadavre, ruine şi pe jumătate lumea cucerită, precum se avêntase Magistrul Iohanniţilor, Philipp de Villers, prin simţul şi puterea lui eroică, pe care totuş l'ai invins. — Acum, Soliman, chiamă pe călăii tîi, căci cu aceste cuvinte vieţa mea sa terminat; ce ţi-am spus eu, nu-ţi va mai spune nimeni.

Soliman. Creştine, eşti liber! Ce i pasă lunei, decă o latră un căne? Pe Allah, îţi dăruiesc fôrte puţin, decă îţi dau vieţa. Vieţa face mult numai pentru ômeni mari; a se tîri in pulbere face cât a nu mai trăi.

Vilaki. Nu-mi trebuie vieţa pentru un astfel de preţ! Tu trebuie să mă stimezi şi să pui să mă omóre!

Soliman. Creştine, m'am desvâţat de mult, de a stima pe creştini!

Vilaki. Atunci invaţă éraš de la mine. Nu-mi trebuie graţie de la un inamic! (îşi rupe legătura,) curgî sângele meu! acî stau pe câmpul de luptă eu tot mor pentru poporul pentru patria mea! Blăstêm asupra ta Soliman! Trăescă marele meu împêrat! (Cade fără putere.)

Soliman. Ce nebun indrăsneţ! — Decă are Maximilian mulţi supuş ca acesta, pôte să se numescă fericit. — Duceţi-l de aici şi decă puteţi nu-l lăsaţi să móră până va veni Levi, ci ingrijiti bine de el. (Duc pe Vilaky afară.)

Scena 5.

Precendentii afara de Vilaky.

Soliman. (apart.) Creştine, creştine, ce cuvinte fatale ai rostit!

Mehmed. Cât de adâncit mi se pare împêratul, se vede că indrăsnela cea mare a maghiarului l'a neliniştit şi i-a causat acêstă emoţiune adâncă.

Mustafa. Şi mie mi se pare tot aşa; mă tem de sănătatea bêtrânului leu.

Ali. Ađi dimineta am găsit pe jidanul Levi, medicul împêratului in cort. Şi când l'am intrebat ce i este Domnului sêu de-i tremură membrele mi-a spus că are o apoplexie mai mare, precum o victorie, ar putea restabili forţa şi curajul in sleitele sale puteri eroice.

Mustafa. Şi eu cred că e tare bolnav, căci dac'ar fi in totă puterea şi sêlbătăcia lui cea veche nu i-ar fi iertat aşa de lesne ungurului indrăsneţ.

Mehmed. Să ne retragem, că-l vêd meditând; uitaţi-vê la el cum se intunecă, se ne retragem se-l lăsam să mediteze mai departe, se nu-l intrerupem din visele sale. (Se retrag.)

Soliman. Nu mă aşteptam la o astfel de indrăsnélă eu un erou cărunt; nu mai visam la o a doua Malta. Insa mai sunt încă ômeni, cari prin indărătnicia lor dobândesc stima altora! Decă şi ceta fanaticului Zrini ar fi astfel, atunci ar fi un inceput tragic şi neucetat de a incede lupta şi a perde timpul preţios in ea cu aceşti aventurieri, cari n'au altă de perdat de cât numai viaţa lor. O dată trebuie să se predea negreşit chiar de ar trebui să umplu şanţurile întăriturilor lor mai întâi cu cadavrele ienicerilor mei: Ei trebuie să se predea! — Insa de a câştiga in timp e marea gâcitură a lumii. De aceia am plecat numai ca să dărîm Szigetul? Planul meu, voinţa mea de fer nu tindea ôre mai departe de cât asupra acestei limbî de pămênt? nu se intindea mai departe de cât asupra acestei cete indrăsnete, asupra acestui aventurier de Zrini? — Nu m'am armat eu ôre pentru Europa intrégă? — Nu mi-am pus eu in gând să dictez legi popórelor germane de pe întăriturile sfărămate ale Vienei; — şi acum se fiu reţinut prin o luptă de mai multe luni inaintea acestei fortăreţe şi se-mi lovesc viteza mea frunte de aceste stânci sterile. Şi ôre se nu fiu eu in stare să delătur tôte acestea pentru glorie, se nu pot alunga pe cei 2000 Unguri din acel cuib de sórece? Aş fi bun pentru o casă de nebuni decă aş voi se-mi finesc marea şi frumoasa mea viaţă de erou intr'un mod atât de dejositor; decă mi s'ar nimici ultima mea putere intr'o luptă comună! Nu! Pe inaltul Allah! Aceia nu se va întempla. Simt că n'am se mai trăesc mult fiindcă furia intimă róde necontentit mărginile inimei mele; deci iute pe lucru! Szigetul trebuie să se dărîme inainte de ce voi incede lupta decisivă cu Maximilian. — Sunt decis. Cine cuceresce lumea intrégă pôte da un imperiu in dar! — Szigetul trebuie să fie al meu, cum însă? mi-e tot una, — al meu trebuie să fie. Comóra se preţuesce după singuraticile odóre cuprinse in ea! — Vizire!

Mehmed. Ce poftesci împérate!

Soliman. Sê te duci iute in Sighet şi se ceri o intrevorbire cu contele! Provocă-l să se supună, căci resistaţa e o amănare nedemnă de un erou. Ofere-i ca moştenire ereditară Croaţia şi spunei că-l voi ridica la rang de rege pe lângă aceia il voi încărca de bogăţii — căci Sighetul are acum mai mare valóre ca tôte acestea. Spunei că-l voi pune la drépta mea ca pe un amic — numai se mi se supună. M'ai înteles? Croaţia i-o dau ca regat ereditar! Folosese-te de tótă arta limbuţiei tale, decă voesci se fiu rêsplătit cum n'a mai rêsplătit nicî un împêrat — numai se mi se supună.

Mehmed. Dómne şi împérate după cum cunosc eu pe Zrini, n'are s'ajute nimic!

Soliman. Decă nu, atunci spunei, că voi omori tot, nicî copilul in pântecule mamei sale nu va scăpa de mâna noastră cea crudă, voiu prăda şi pustii tot, iar femeile şi ficele lor vor fi lăstate pradă nesaţoşilor Başi Bozuci! Şi se vedî că va ajuta, trebuie să ajute când voesc eu! — Stai! — După

cum am auzit erii in excursiunea aceea s'a adus ténérul conte de Zriny, așa este?

Mehmed. E o veste nebazată! Incă nu se scie!

Soliman. Tot una mi-e; spunei că fiul lui se află in mâinile noastre și decă nu va preda fortăreța il voi tortura cum nu s'a mai torturat om pe lume. Voiu aplica chinurile cele mai grozave încât și iadul să se cutremure de această tortură miserabilă. Propune-i o alegere între: O corónă regală și cadavrul sfâșiat al fiului său și mă jur pe Allah! că va alege corónă; iar decă nu o va primi am perdut intregul joc cu omenimea, acest moment răsplătesce insulta omenimei. (Se duc cu toții).

Scena 6.

(Odaia cea mare in Sighet).

Zrini, Alapi, Paprutovici, Iurani, mai mulți capitan maghiari
(ies din diferite locuri).

Zrini. Ce cugetați, frații mei de arme, vom mai putea susținea mult fortăreța? Mai putem aștepta un al doilea atac incredându-ne in zidurile ei? Sau se punem foc locașelor țeranilor, ca se le nimicim noi inșine, decă săbiile noastre nu le mai pot apăra?

Iurani. Ah, scumpe tată, se nu comitem această cruedime! Numai ienicerii sunt in stare a face o astfel de neleguire. Cum se-și pótă dărîma țeranul bunul său câștigat cu șiroe de sudori; cum se vadă el șurile sale, care le-a incredut vitejei noastre, incinse in flacări? — Intăriturile sunt destul de forte, poporul brav și credincios; deci se mai așteptăm un asalt, cine scie pótă că infrângându-se puterea inamicului de curajul nostru de fer, putem scăpa cetatea împăratului împreună cu averea și moșiile credincioșilor cetățeni.

Zrini. Această propunere face onóre curagiului și sentimentului tău. Mă bucur că te aud vorbind cu atata căldură despre binele și bucuria semenilor noștri. Cine se intrece in luptă cu leul nu trebuie se uite generositatea lui nobilă. Tu însă esci cel mai ténér din acest cerc și deși intreci in curagiu pe mulți, ceia ce decide îți lipsesce: adecă experința in rebel. — Spune amice Alapi, ce cugeti, nu-i așa?

Alapi. Ce ne-a sfătuit Lorenz in mod human e fôrte rezonabil și așa ținea bucuros fortăreța, însă numărul nostru e pré mic pentru o fortăreță atāt de mare încāt nu putem opune ienicerilor celor turbați ómenii de ajuns in tóte locurile și pe lângă aceea zidurile s'au vătămat fôrte tare de bombele lui Ali Portuck și turnurile s'au dărîmat deja la atacul antecedent; tot asemenea și murii curênd se vor ruina. — Cetățenii se care iute tótă averea lor in cetățuia cea veche, care e mai tare, și se i se dea foc, căci e mai bine se ardă din temelie de cât se o cucerescă Ali Portuck și să se intărescă acolo pentru ca-se asalteze mai ușor părțile remase necucerite.

Zrini. Tot de acea părere am fost și eu amice.

Paprutovici. Inse nu-mi pot explica, decă mi-e permis de cătră respectul datorit a mă exprima astfel, cum împăratul Maximilian s'a intărit la Raab cu 80.00 de soldați și nu încercă să ne scape. Ce dór n'avea el de loc incredere in armata sa cum avuse o dată? nu aveau nici o valóre intăriturile și viața lui eroică? Când imi aduc aminte de asta

mai mă nebucesc! nu ințeleg pentru ce jertfesc el astfel pe credincioșii săi când i-ar putea scăpa și rezerva pentru timpuri mai bune.

Zrini. Amice, nu defăima pe bunul nostru împărat! căci are destul pe capul lui cu armata sa, care se rescólă atāt de des. Nu te supăra pe el și intăriturile, care il apăra, căci de pe tron viața pare cu totul altfel. Sciu prea bine că nobila lui inimă i se sfășie și ochii săi vèrsă lacrimi, pentru că m'a sacrificat morți pe mine și pe poporul meu, însă in voința lui zăce o ințelepciune adencă și mă plec inaintea lui Dumneșu și a Maiestăței sale! Aci putem impede pe inamic prin lupte mici, ér Maximilian intr'acea își va aduna armată mai mare. Ce valorăm noi intr'o armată mare? — Când voesci să cuceresci și se țini o mare, nu trebuie să numeri picăturile pierdute, căci unul singur se perde intre multe. Impăratul are dreptul se pretindă viața la mi de ómeni, decă e vorba de binele miliónelor.

Scena 7.

Precedentii, Un capitan maghiar.

Căpitanul. Un principe turcesc așteptă la porțile fortăreței și după cum spune, e trimis de împăratul său, ca se tracteze cu Dta despre pace. Inșărcinarea lui e numai pentru Dta și cere să-ți vorbescă intre patru ochi.

Zrini. Ce diceți se-i dau audiență?

Alapi. Cred că n'ar strica. Sunt curios se sciu ce veste ne trimite împăratul Soliman.

Zrini. Aduceți-l sus! ér cei lalți rămăneți in coridor și așteptați gata ordinele mele! — Ce se atinge de cetatea cea nouă, voi lua eu măsurile necesare; însă totuș dați poruncă la fie-care cetățen se-și apere ce are mai prețios. Tot de o dată dirigeți fitilele pentru incendiu ca la semnul meu se izbucnescă flacăra de o dată din șapte colțuri, Grăbiți-Vé! — Turcul pótă intra. (Toți es afară de Zrini.)

Scena 8.

Zrini (singur).

(Se duce la ferăstră și se uită spre cetate.)

Cum stă biata cetate! — un vis de pace mai plutesc jalnic pe de deasupra coperișelor ei; focurile au incetat; lupta indelungată a obosit atāt pe inamici cât și pe amici. Pe strade e liniște ca și mai nainte; fie-care merge fără grije la meseria lui. Ei inchid porțile lor negândindu-se că nu le vor mai deschide in ziua următoare. Ei nu presimt că fulgerul, care sdobesce tóte visele frumoșe ale fericirii, plutesc cu teróre pe vèntul cel șuerător, așteptând numai mâna, care se-l arunce jos. — Și óre semnul meu se dărîmă această fericire divină? D-șeu a pus in mâna mea destinul la mi de ómeni liniștiți — și eu se i sdobesc? Cum aș putea se fac eu una ca asta? Cum aș putea eu pretinde viața altora? Pot pune in șanturi propria mea viață precum și sacrifică pe copii, femeia și pe amicii mei, cari s'au incredințat de bună voe sorti mele, deci ei trebuie să vină fără vină cu mine la peire! —

Dar acei șermani? Cum aș putea eu să mă ating de manoperele ingerilor imprăștiind mórtea intre ele? Cum aș putea se dărîm ce n'am ădit eu? Ar îndrăsnii Zrini una ca — Inse ce fel de simț de compătîmire m'a cuprins?

Ce însemnă aceste lacrimi pe fața unui erou bătrân? Când patria cere brațul lui nu trebuie să întrebe inima și simțimentul lui.

Scena 9.

Zrini, Capitanul maghiar, mai tarziu Mehmed.

Căpitanul. A venit principele turcesc.

Zrini. Sunt singur, poate să intre.

Căpitanul. (Să duce.)

Mehmed. (Intră.)

Zrini. A! Tu ești Socolovici, marele vizir? Fii bine-venit ori ce veste ne vei aduce. De sigur împăratul voesc ceva însemnat de la mine de ore ce trimite pe cel mai însemnat din suita sa.

Mehmed. Luminatul meu Domn vă oferă totă favoarea sa imperială și gândindu-se la slaba opozițiune, ce s'ar duce în peire, vă provocă să vă predați. Împăratul stimă eroismul tău și n'ar voi bucuroși să te tracteze ca pe un inamic, de aceea se invoesc cu ori ce pretensiune potrivită cu puterea lui, decât-i vei preda încă astăzi fortăreța; decât nu, atunci va continua cu asaltul cu devisa: omor și peire. Tot ce e viu se roșcă de sânge sub securea lui de călău.

Zrini. Nu ceri alta de la mine Socolovici? Cât pentru asta ai fi putut cruța ostenela de a mai veni până aici. — eu sunt un Zrini! Acesta e răspunsul meu. Și decât Soliman mă onorează ca pe un erou, cum poate pretinde de la mine așa ceva? Nu este asta ore o trădare nedemnă de un erou? Cum îi va merge după ce va cuceri fortăreța se va învâli cu el; eu fac numai ce se ține de oficiul meu.

Mehmed. Dacă ai fi numai erou, ar mai merge, dar ești soț și tată. Cugetă, Zrini, că ura marelui stăpân nu cruță femeile; el a jurat că le va da sclavilor să le insulte, decât nu te vei preda. Tu poți muri în o luptă cavalerescă ca un erou, însă femeia și fiica ta.... Flori reci mă cuprind când îmi aduc aminte, că și-a propus a da pe aceste creaturi fragede furiei sălbătice a mulțimei, care le va deșonora și le va sluti!

Zrini. Bun zugrav mai ești, mare Vizir, când e vorba să înghețe sângele în inimă.

Mehmed. Ah Zrini! Dar gândește-te pentru D-țeu!

Zrini. Sermane Turc! Să vede că nu cunosc încă pe femeia mea și sentimentul cel înalt, care se află în pepturile fragede. Pot să se bucure sclavii tăi de acest sacrificiu, căci femeia și fiica mea știu muri când e de lipsă.

Mehmed. Împăratul încă nu pretinde de geaba întăriturile! Ci fiindcă pune mare preț pe fortăreță îți oferă o remunerațiune foarte mare adevărată Croația ca regat ereditar și avuțiă câtă vei cere. El te va onora mai departe ca pe un amic. —

Zrini. Să-ți fie rușine Mehmed să propui lui Zrini astfel de lucruri! — Du-te și spune domnului tău că onoarea unui erou face mai mult ca o coroană regală. Deși pe mine m'ar pute nimici împreună cu toți soldații mei, dar onoarea mea totuși trebuie să o lase în pace. Pe aceea n'o poate pustii ca pe o țără, până la densa nu poate ajunge biciul unui Sultan său Domn!

Mehmed. Dacă toate acestea nu mișcă inima ta ci țini

pe lângă rezoluțiunea ta, atunci ascultă ultimul meu cuvânt de adio, care cred că te va face să tremuri! În excursiunea de ieri fiul tău s'a făcut prizoner și dacă nu te vei preda atunci Marele Sultan a jurat, că va inventa torturi, care ar trebui să indușeze un pept diavolesc, pentru fiul tău și-i va chinui și sdrobi membru de membru, ca să răsbune tenacitatea tatălui său.

Zrini. Fiul meu? George! — D-țeule, grea e mâna ta!!

Mehmed. Decide-te mai curând. Calăii stau gata.

Zrini. Aci nu mai e de decis nimic, Zrini e gata la toate. Chinuiți-l, torturați-l; rumpeți-i membrele cu clesce înroșite, — George este fiul meu și va ști să moră ca un erou! (Strigând pe ușe) Paprutovici foc la cetate! — Lucru cel mai extrem ce l'am cerut de la D-țeu este să moră demn de tatăl său! Dumnezeu a ascultat rugăciunea mea și sunt mulțumit Său că mor sub securile voastre sau sub săbiile voastre, el mor pentru D-țeu și pentru patrie! (Ca mai sus) Aprindeți fitilele la cetate! — Când îl veți chinui întrebați-l, voia el să și răscumpere viața prin rușinea tatălui său? Întrebați-l numai. Eu știu că va răspunde cu mândrie că nu, și va muri!!

Mehmed. Sufletul meu să plece înaintea unei asemenea măririi.

Zrini. Să nu crezi că vr'unul dintre luptătorii mei cei mai de jos ar cugeta altfel. Crede, Vizire, că femeia și fiica mea ar vorbi altfel decât mine. Eu ca bărbat și ele ca femei fragede! — să auzi din propria lor gură (strigă) Eleno! Evo! Juranici! Alapi! Veniți cu toți de serbați victoria noastră!!

Scena 10.

Precidentii, Elena, Eva, Alapi, Juranici, Paprutovici, Capitani mag. (es din diferite părți.)

Eva. Ce voesci iubite? Cum te-ai schimbat la față!

Alapi. Cum stau lucrurile amice? de ce strălucesc așa ochii tăi?

Zrini. Acum ascultă, Mehmed. — Spuneți-i acestui dubios n'ați jurat de bună voe a merge la morțe în luptă pentru D-țeu și pentru patrie?

Bărbații. Am jurat de bună voe și din totă inima!

Zrini. Spuneți femeilor, să se convingă, dacă voi sunteți destul de tari de a da fragedul vostru pept sacrificiu morței când e vorba de onoarea și de credința voastră?

Eva. Eu îți urmez cu bucurie la peire!

Elena. Mirésa eroului trebuie să moră împreună cu eroul!

Zrini. (Deschee brațele.) Veniți la sinul meu! D-țeule D-țeule! Cât sunt de fericit!! (Să grupază. Ferestrele se ved lucind de flacăra focului și rachete aprinse șuerând prin aer.)

Paprutovici. Rachetele sboră prin cetate. Focul s'a aprins deja în 7 colțuri.

Zrini. Acum, Mehmed, du-te și spune marelui Sultan cum ai aflat pe Zrini; cum cugetă el și poporul său. Înainte de ce vei ajunge tu i-o va anunța și cetatea în flăcări. Zrini nu glumesce: Onoarea face la el mai mult de cât o coroană regală, patria mai mult de cât viața fiului său! El va sta firm, până la ora morții! — Acum puteți asalta că sunt gata de luptă! Voi nu veți prinde viu pe nimeni și ruinele Sighetului ne vor îngropa!!

(Cortina cade iute.)

ACTUL IV.

(Cortul lui Soliman.)

*Scena 1.***Soliman** (stă pe un scaun foarte slăbit.) **Levi** (îndărătul lui).**Mehmed** (vine pe ușa principală.)

Mehmed. Cum îi mai merge împăratului?

Levi. Rău! foarte rău! N'am presimțiri bune, Domnule!

Mehmed. De când e așa bolnav?

Levi. De la reintorcerea D-tale din Sighet. Ce i ai anunțat, se vede, că n'au fost cuvinte imbucurătoare. Când m'a chemat l'am găsit în o neliniște revoltantă a sufletului său, o luptă grozavă, care i străbătea peptul, se cunoscă din ochii lui cei aprinși de friguri. Când nici asaltul al 3-lea al 4-lea și al 5-lea nu reușiră să îndreptă cătră cetatea cea veche împenată cu mine, și Zrini totuș se retrase în castel luptându-se; atunci furia internă a peptului eroic rupse cu îndrăsnelă întăriturile vieței lui. El porunci să se numere morții și să afllă numai 500 de Unguri pe câmpul de luptă, a căror morțe a costat deci de mii de ai noștri. Atunci il apucară nisce friguri grozave, și i sdrobiră ultima putere și acum stă palid ca un muribund și cum ved dîua următoare il va afla în cealaltă lume.

Mehmed. Retrăge-te! — Stăpâne și împărate! Eu Vă aduc veste bună de la Petow-Pașa. Fortăreța Gyula e în mâinile noastre; Keresti s'a predat cumnatului său Bebeck.

Soliman. Ce mă interesează pe mine acelea! Spune-mi că Sighetul e al meu și ia-ți Eghipetul de regat.

Mehmed. Regele Ioan a cerut fortăreța pentru sine și el i-a refuzat-o decă nu va depune 400.000 de fiorini cât te costă resbelul Ungar-Transilvănén însă nu voesce să plătescă banii și a trimes pe cancelariul său aci.

Soliman. Decă voesce să aibă fortăreța trebuie să plătescă! Și afară de acea el m'a sedus la acest resbel fiindcă spunea că împăratul Maximilian ar fi prea slab și incurcat în certy cu principii germani și prin urmare nu mi-ar putea rezista în nici un cas; pe lângă acestea mi-a măi promis încă 1000 călăreți precum și iubirea și ajutorul Ungurilor; și indată ce am sosit la frontierele Ungariei, împăratul a adunat o armată colosală de creștini; unguirii imi sunt mai inimizici ca altă dată și cei 1000 de Transilvăneni nu sunt nicăiri: Spune-i că i voi respăti eu minciuna sa, se va căi el când va vedea mânia mea împăratescă.

Mehmed. Aceia i se și cuvine. Căncelariul spune că Ungurii ar fi jurat că vor da cel mai mare ajutor; însă fiindcă soldații tei au început a pustii și a arde și-ar fi retras cuvântul. Ce se atinge de Maximilian chiar regele a fost înșelat prin nisce vești false.

Soliman. Dar călăreții unde sunt? Spune-mi ce dize el despre aceștia?

Mehmed. Dice că podul s'a făcut prea târziu și acesta a oprit armata sa de a se împreuna cu noi la Drava, după cum a fost invoiala.

Soliman. Afurisit lucru! Cine a făcut podul?

Mehmed. Beitul Hamza.

Soliman. Să i se tae capul! Du-te iute și dă ordin; eu nu pot suferi nici o dată ca sclavii mei să prăvălescă vina greșelei lor de pe umerii unuia pe ai altuia; decă va dize că e nevinovat, nu-l asculta. El trebuie să respătescă erorea cu care voesce să se rectifice Transilvănénul. (Mehmed se duce).

*Scena 2.***Soliman și Levi.**

Soliman. Acum mă află la finitul faptelor mele, la care lumea a tremurat când mânia căuta să-și facă drum printre stânci și acum stau într'o slăbițiune zadarnică și înfrâng puterea mea de această fortăreță. — S'a isprăvit cu mine — bătrénul leu móre.

Levi. Da, móre.

Soliman. Afurisită grabă! ce, tu repetezi după mine?

Levi. Lumină-te stăpâne ertă pe bătrénul, care nu-și mai pôte stăpâni durerea. Cine se nu plângă, se nu se vaete când o stea, care a luminat secolul său, apune de pe cer?! Eu m'am încredințat într'ensa, ca într'o rază imaginară și acum speranța și bucuria mea apun împreună cu ea!

Soliman. Va se dicită tot trebuie să mor?

Levi. Ah! În van ași mai cerca să deștept vocea speranței. Mângăe-te cu aceia, că trăesci pentru toate timpurile ca mărit în artă precum și în resbel. Tu ți-ai zidit un templu etern, în care trăsuri de flacări a le numelui têu nu se vor stinge nici o dată.

Soliman. Levi! Trebuie să mor?

Levi. Decă D-deu nu va face vr'o minune, mâne totă lumea va plânge lângă cadavrul têu.

Soliman. Ce dî e astădî?

Levi. Este dîua anului, în care ai reportat victoria la Mohaci în contra lui Ludovic; dîua căderii insulei Rodus și a intrării în Buda. Este o dî favorabilă pentru generațiunea ta. Marele têu tată Selim a suportat tot în dîua acesta o mulțime de victorii strălucite.

Soliman. Zrini! Zrini! Acesta va fi și ora ta cea mai de pe urmă!

*Scena 3.***Precendentii, Mehmed, Beiler-Bei, Mustafa, Ali Portuc.**

Mehmed. Luminate stăpâne, voința ta s'a îndeplinit. Capul infamului a cădut înaintea cortului său.

Soliman. Dați asalt! Dați asalt! Ađi e dîua victoriei de la Mohaci; căderea insulei Rodus și a Budei. Asaltați sclavilor! Asaltați! Ađi trebuie să cadă și Sighetul! băgați în foc totă armata mea în contra cuibului aceluia din stâncă! Sighetul trebuie să cadă! Trebuie să cadă! Asaltați!

(Cei trei principii es de grabă).

(Va urma).

Câte ceva din mitologia transilvană.

— După Kővári László. —

Moto: Ardealul e un mușeu avut, dar necunoscut.

Chiar în anul, când intrau eu în această lume plină de intrigă, să ivi la lumină o carte numită Erdély földe ritkaságai de Kővári László. Am trăit 29 ani fără de a o vedea și am umblat o parte mare din Ardeal fără de a-i cunoște raritățile lui și poate că nici nu le-aș fi cunoscut așa de grabă decât numita carte nu-mi ar fi stat într'ajutor. Era deci hotărât ca să văd și eu cartea aceea și să o cetesc, ca să pot spune lumii — nu ce am cetit, ci ce posedă Ardealul nostru, scumpa mea patriă. — Amatorul zelos și neobosit, care-și iea osteneală a face excursiuni de explorare în lungul și latul Ardealului, cred, că va dice cu francesul Gerando: „aici e mai mult de vădit și de studiat decât în multe țări, de trei ori mai mari;“ său cu englezul Paget: „nici odată nu am vădit o țară, care să fie desăvârșită în frumusețe, ca Ardealul.“

Decă francesii și englezii, cari, dispunând de toate mijlocele necesare atât materiale cât și spirituale, cutrieră lumea și o studiază, decă ei se exprimă astfel despre Ardeal, trebuie să li-o credem și — neavând mijloce ori voia de a studia alte țări de pe continentul nostru, se ne dăm osteneală a cunoște baremi mica noastră patriă, Ardealul, care e atât de laudată de streini și pe care — dorere — mulți fii ai ei o părăsesc căutându-și refugiul și alegându-și de patriă alte țări, de sigur mai puțin frumoase. Vă invit deci — scumpii mei lectori, să binevoiți a urmări cu mine, explorarea și studiarea Ardealului, din punct de vedere a rarităților ce se află — intrinsul.

Nu voesc a vorbi de crearea lui, căci chiar de m'aș încerca — nu aș pot, nefiind geolog; nici n'am intențiunea de a vorbi de schimbările prin cari a trecut suprafața Ardealului, dela crearea lui încôce, căci asemenea nu aș pot, nefiind geognos. Nu vă pot spune când au erupt riurile, nici când s'au ridicat munții, nici când și cum s'au deschis în ei visuinele și despicăturile; aceste nu vi le spun din simplă cauză că nu le știu, dar vechii istorici nu ni-au spus toate. Nu ni-au lăsat urme înscrise nici despre acelea ce știu; și acum e în întunec acela care voiesce a întreprinde un asemenea studiu — dice Kővári la pag. 19, și cu drept cuvânt.

Cel mai mare paleograf al rămășițelor maritime de prin țara noastră — după Kővári a fost secretariul Fichtel care, între anii 1778—80, a explorat rămășițele maritime, cu deosebire oșele animalelor streine, petrificarea lor, și a scris un op complet despre ele.

Când a început Ardealul a fi locuibil, e tot atât de neciut, ca și aceea că: de unde a început prima dată a se împopula, și care parte a lui? Unii 'și dau cu părerea că primele rămășițe s' pe câmpia, înainte de era romană.

Mulți scriitori au scris multe despre Ardeal, din diferite puncte de vedere, pe care îi amintesc Kővári în opul său, să-l urmărim deci, din punctul nostru de vedere. — Cum că Ardealul e mai ridicat decât țările vecine, acosta e știut de toți, numai cât nu știu toți cu cât? Kővári ni-o spune: satele și orașele Ardealului sunt dela 1400'—500' preste suprafața mării. Înălțimea mijlocie, relativă la starea mării, a șesului Tisei e de 1100', a României 1200' și a Moldovei de 1300',

decă Ardealul e mai ridicat decât șesul Tisei cu 3—400', decât România cu 2—300' și decât Moldova cu 1—200' urme.

Munții mărginași ai Ardealului formază un trapez, și încă aproape bine cornurat: partea ostică e de 43, cea sudică de 57, cea vestică de 48 și cea nordică de 42 mile geografice. În acești munți se află cele mai frumoase rarități naturale, de cari-s legate legende populare; așa d. e.

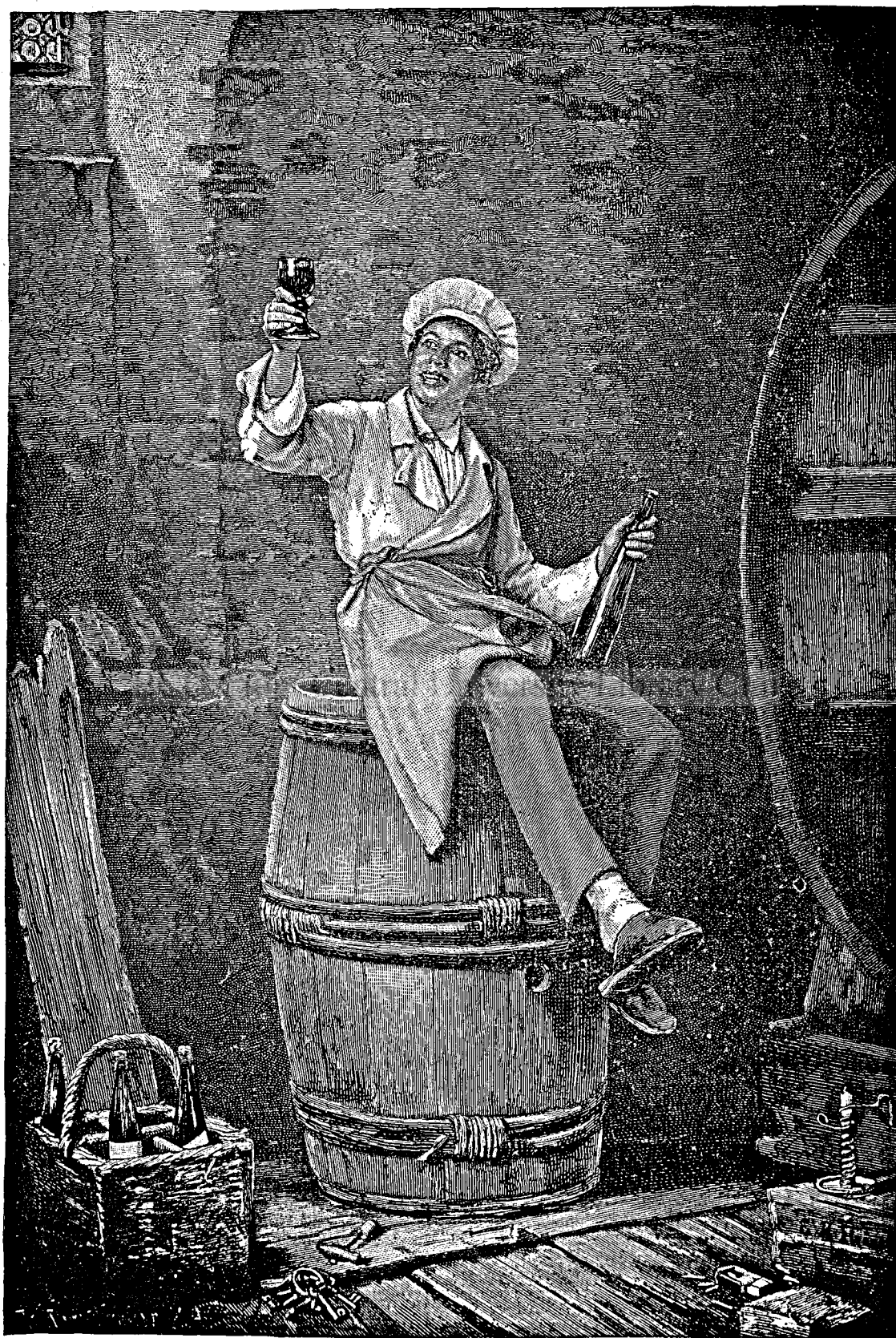
1. **Defunata**, — veți Nr. 23 din a. t. al acestei foi, pag. 532—534!

2. **Pietra babei**, lângă Vaida-Rece, în ținutul Făgărașului.

Aici a fost castelul ținătorilor, er cea din urmă ținătoare a acestui ținut, ce mai remase, când se apropie sfârșitul vechiului lor, fu cea mai frumoasă din toate. Fiul reginei celei negre, care umbla la vânători prin acei munți, o zări. Din minutul acela era pace să o mai uite. Unde mergea, de unde venia, numai pe ea o vedea, dar în zădar, că ea nu voi de loc să răspundă la frumoșele lui vorbe de dragoste. O și rugă el ca un om, dar pace! ea tăcea ca mută și nu-i da nici un semn că dora l'ar lua în seamă măcar. Vădând el atâta dispreț din partea fetei, se bolnăvi și muri. Regina cea neagră, mama feciorului, o urmări în tot locul, până când frumoșa ținătoare se prefăcu în stâncă. Mama supărată, încă se puse pe stâncă și — atât plânsă după fecior, până muri și ea. Mulți oameni o vedură stând pe acea stâncă și plângând, de aceea și numiră stâncă aceea »Pietra babei.« —

3. **Pietra dracului**. În munții sudici ai Ardealului, lângă riul Sebeș, în hotarul Pianului românesc. Să crede că oamenii cari pățimesc de durerea de ochi, decă vor trăi acolo, să vindecă pe deplin. Eită mitul:

Dracul tot dea-una a iubit ce a fost frumos, tocmai fiind că el e foarte hid, de unde a și venit Țicala: „urit ca dracul.“ Lui i plăceau foarte tare fetele frumoase. Și erau fete frumoase în Ardeal tot dea-una, precum sunt și astăzi. Un drăculeț se ținea prin munții de sud ai Ardealului, aproape de riul Sebeș. El venia din când în când și fura câte o fătă și o ducea — numai el scie unde. Intrase spaima în fetele cele frumoase, căci dracul — drac, le afla și le fura, să se fi ascuns cât de bine. Dămne, cum ar fi mai preferat biete fete să fie urite, decât să trăească tot cu spaima în spate, că acum — acum vine drăculețul și le fură. Multe din fetele frumoase chiar se măncau pe obraz cu negrele, vinețele ori gălbinele tocmai după cum cele urite de apă, cu ertăciune fie dis 'și mănecese fetele cu albele și rușele, creșind că nu vor apărea cum erau în realitate și astfel vor scăpa de pericol; dar dracul — ucigaș — tot le cunoștea și le fura când nici cu gândul nu gândeau. Astfel se împușinaseră fetele cele frumoase din acel giur și era numai una mai frumoasă, Ileana, fiica primariului, și deci — ea era și cea mai harnică, că era avută, apoi scifi Țicala: Cine-i avut e și frumos — E harnic și de-i lenos. Dar Ileana era într'adevăr o fătă harnică, nu numai avută și frumoasă. Blestămatul de drac îi făcu de scire ca să se gate că-i vine vremea. Să fi vădit plâns, supărare și jale!

BUNĂ PICĂTURĂ!

Andronic, cel mai frumos și mai vitéz june din giurul acela, iubia din suflet pe Ileana și și-ar fi pus chiar și capul pentru ea. Ea încă iubia pe Andronic; și cum nu? când el era mare cât un uriaș, tare ca un urs; și frumos la față ca un măr roșu, cu ochii negrii ca murea, cu pletele pe spate tot numai ânele, de crețe ce erau, cu o gurișoră ca o garofită, apoi sprinten, avut și — spên. Mai poté fi fêtă care se nu să îndrăgostescă de Andronic, decât l'ar fi vëđut odată? Nu cred că pentru el n'ar fi lăsat chiar și călugărițele mănăstirile lor; dar sermana fêtă, bieta Ileană, se lasă ea pe acest voinic frumos și se mERGă cu bată-l crucea! Să mira singură cum de nu-i crEPă ânima de durere și supărare. Și Andronic nici nu scia, ca să vină măcar o dată să se mai vEđă. Vestea rea merge însă mai iute decât cea bună; în câteva minute se lățește vorba din gură 'n gură prin satul până la Andronic, că Ileana va fi răpită de dracul peste scurt tEmp. Cum aude Andronic, cum se pornesce ca vEntul, sbura, nu fugea, până se între în casă la Ileana. Când chiar intra el în casă, pe ușă, dracul o scotea pre ferEstră, dar Andronic încă se prinde de fêtă și nu se mai lasă de ea. Acum dracul i duce în spate pre amEndoi. Povara nu era chiar ușoră, ba, mai scotea dracul limba de obosit ce era, și tot nu vrea să o lase. Curgeau sudorile pe bietul drac, și gâfăia, de gândeai că trage 'n jug, și tot nu să îndură să-și lase povara, firește el credea că duce numai pe Ileana, căci de Andronic nu avea nici o scire că ar fi în spatele lui. În vErful unui deal însă, lângă riul Sebeș, nu mai poté; lasă puțin sarcina din spate, ca să resufle puțin și apoi s'o ea mai departe la sănătEsa, cu sarcina în spate. Dar D-đeu ajută drăgostașilor. Să pune Andronic și ea pe mamonul la trântă, și se zvErgolesc, și se trudesce, și se nEcăjesc, până în urmă Andronic — huzdup cu dracul de pe stâncă. Urma dracului să vede chiar și până 'n điuă de astăzi pe stâncă. Rostogolindu-se apoi mamonul de pe stâncă se prefăcu tot miș de bucățele și acele se făcură piEtră. Acesta e piEtra dracului!

4. Stâncă copilului, lângă Gura Sad, pe partea drEptă a MurEșului, aprEpe de locul unde părăsesce acesta Ardealul. Acesta stâncă are o plantă fermecată, care întineresce pe cei bEtrâni și vindecă ori ce bOlă. Numirea și-o are de la întâmplare:

Era de mult un om bEtrân. Odată se bolnăvi greu. Muerea cercă pe la toți doctorii și pe la tôte babele pricepătore, dar pace! leac ca-n palmă!

O vrăjitoare 'i șpune că se află în vErful stâncei o plantă, adecă o buruiană fermecată și că lecuindu-se cu buruiana aceea, de sigur se va însenătoșa bEtrânul. Cercata bieta muiere să află vr'un om, care să-i aducă buruiana cea prețioasă: i-ar fi dat ori cât, dar cine să se încumete a se urca acolo, atât de sus și periculos?! Avea însă omul acela un prunc. numai ca el de bun și de ascultător. De mila tătâne-so, cu dorul de-al poté reinsenătoșa, se pune într'o bună diminEță și hai pe deal în sus. Ajunge în vErful stâncei, culege câteva mănunchie din buruiana cea fermecată și dă să se cobore cu ea, dar vai, nu mai era cu puțin! Decă vede că mod de coborire nu mai e, ridică mănunchiurile cele de buruene fermecate în sus și le arată ômenilor de jos, între cari era și tată-sEu. Acela îndată se reinsenătoșeză, apoi fiul se aruncă de acolo jos. De atunci se numesce: „Stâncă copilului.“

Nici până atunci, dar nici de atunci, nu s'a mai urcat nime în vErful ei!

5. Dealul smeilor, jace pe hotar între comitatele Cluj, Alba Inferioră și Bihar. În lăuntru să află o șură numită „șura smeilor.“ În vechime, cine mai scie când, era aci patria smeilor și chiar în acest loc și au avut locuința. Mai erau și ômeni pe pământ, dar credeți dora că cuteza careva să se apropie de locuința smeilor? dômne feresce! Tot miș de bucățele l'ar fi făcut smeii pe nefericitul și nesocotitul om ce s'ar fi arEtat pe acolo — ba l'ar fi și mâncat. Cu smeii nu era de glumit, că dora ei mâncau numai carne de om și cu sânge de om să adăpau dintr'o căpătină de cap de om. De aceea nici nu mergea nime de bună voiă în apropierea locuinței lor. În una din țile făcură smeii banchet mare, veselie alEasă, la care veniră toți smeii din giur și se ospEtară. Mai întâiu jucară, apoi se fi vEđut ce joc? cOlea joc drăcesc în sărite și tropotite ca caii, și săriră și tropotiră până remase locul ca aria șurei, gol, pleșuv, pe care nici până 'n điuă de ađi nu mai cresce ierbă. Într'un târđiu veni și prințul smeilor, vetaful lor, într'un car cu două rOte, și așa veni de pogan, încât urmele rotelor și ađi se mai ved pe dealul stâncos sus-numit. Indată ce sosesc vetaful, conduce pe cEta de smeii în pesceră, unde-i află mesele întinse, mese mari boeresci, cu mEncări drăcesci. După mEncare, ca la tôte ospEțele, urmă băutura, nu așa, fără gândeai că plouă, atâta beatură venia pe mEșă, beatură drăcescă. Printr'e pahare începură toastele; toastă unul, apoi altul, întru onôrea vEtafului, în onôrea nEvestei și a copiilor lui și în fine se rEdică el, vetaful și dișe: pe acela 'lă consider de cel mai voinic, care va toasta mai batjocoros despre D-đeu! D-đeu însă nu putu suferi atâta batjocură de la spurcații de smeii, trâmite fulgere și trăsnete și pe toți-i prepădesce. Ôsele aflătore în pesceră, sunt ôsele smeilor, spre semn că D-đeu nu suferă hulă și batjocură dela nimen.

Și chiar în acea ți straformă D-đeu și șura vEtafului în o vEtră de pEtră. Așa se stinse puterea smeilor! Aci încă se adeverește đicala: „fie care pasere să mEănEacă cu ciocul sEu!“

6. Valea dracului, nu departe de cetatea de baltă, lângă satul Boian.

O dată pe aci locuiau Sași cari lucrau viile și mâncau struguri după ce se coceau, cei mai proști mâncau și struguri necopiți și le sterpezeau dinții. — Unde sunt dealuri de vii, acolo sunt și grănațe bune și — scii d-vôstră — grânele trebuie secerate după ce s'au copt. Apoi unde s'au vEđut cândva secerătore ca fetele? Astfel fetele nôstre, unele de la secere, că era pe timpul secerei, altele de la vie, colea după ce se ridică sôrele și începu a le fi sete, plecară la fântână pe hotar după apă. Când în mijlocul câmpului ce cE veđi — o șEtră încErcată cu tot felul de negoț, vedeți d-vôstră: cercei, inele, petele, nEframă, cartone și alte lucruri fetesci, de-ți fugeau ochii pe ele. Și negustorul era frumos, un băiat se te uiți la el. Fetele se apropiară de șEtră să vEđă minunea ne mai vEđută: șEtra cu negoț în mijlocul câmpului! Mult se minunau ele de mErfurile cele frumoșe, dar și la negustor mai aruncau ochii din când în când, firește fără voc. că dora nu le era de el!

Unei fetițe trebuie că-i plăcu fôrte un lucru, că nu-și

mai lua ochiul de pe el. Negustorul băga de seamă; lui încă-i plăcu de fetiță, deci i duse: alegeți — drăguță — lucrul care-ți place și apoi când vei fi mai mare imi vei da pentru el ceva.

D'apoi ce se-ți dau când voi fi mare? întrebă feta.

Să-mi dai un secret, care tot nu-l bagă cu tine în grăpă și nici rămâne aici pe pământ jos, după mărtașea ta.

Fetița, crezând că negustorul numai glumește cu ea și că nu-i cere nimic pentru obiectul acela de cât voesce a-i face dar cu el, primi lucrul la care se uitase cu atâta poftă și care-i plăcea așa de tare, cugetând că negustoriului i va da pentru el — o funia să-l mănânce.

Crescu feta mare, se făcu cea mai frumoasă fetă. Ca fetă frumoasă ce era — i veni timpul măritişului, încă mai iute de cum gândea și spera; o imbulzeau pețitorii din toate părțile că, chiar se fi avut inimă de ghiată, nu mai putea dice: »nu mă mărit.» Cu un pețitor care i era mai drag, se și logodi; nunta încă nu rămase baltă, se pregăteau grozav de nuntă și în fine veni timpul ospetului. Dracul scia de aceea, (căci dracul fusese negustorul acela cu șatra din câmp) merge și el la nuntă însă nechiemat și-i cere fetei, adecă miresei, datoria. Mirésa vrea să-i dea funia, ci el nu o primesce, dîcând că alt ceva; după aceea-l imbiă popa cel românesc, care însă era la nuntă, cu cocoșul, dar dracul dice că lui numai sufletul fetei i trebuie. Aușind ómenii de asta, vedură că au lucru cu mamonul — Dómne feri-ne-și începură a o tuli care în cătrău de dragul lui. Popa fiind mai curajos și face cruce apoi il imbiă cu un colac spunându-i verde că sufletul fetei nu-l va căpeta. Dar dracul nu primesce nici colacul, ci stă mortăș că feta se-i dea cu ce-i e datore. — Apoi popa începe: mēi drace, Scaraoschi, orī cum te-o fi chemând, dar știrea tu se-mi spui câte a pățimit colacul acesta?

Neputend dracul se dea răspunsul cerut, popa începe:

Mai întâi am gunoit pământul, pricepi năucule? l'am gunoit mai întâi; apoi l'am arat — și după mine, prostule, se inveni și tu, apoi l'am arat dară; după aceea l'am semēnat cu grău, înțelegi ce-ți spun? Ascultă drace, că încă nu-i gata! Dēcă a rēsărit grăul, l'am plivit de buruiene, apoi dēcă s'a copt l'am secerat, l'am legat snopi, i-am uscat și apoi i-am imblătit, mēi drace! se și minți, că te întreb, și-i vai de pielea ta de nu-i sci se mi le spui toate, ca o lecție, séu cum spun copii în școlă! — Grăul scos din spice vēnturat; mēi, l'am aruncat în vēnt și ér l'am adunat, apoi ér l'am pus de s'a mai uscat, după aceea l'am dus la móră și l'am măcinat făină mēruntă — cum te-om măcina indata și pe tine — după aceea am cernut făina prin sită și mestecându-o cu apă și sare atâta am frământat-o până n'a mai voit să se țină de mână, apoi am pus-o să dospescă; ascultă drace, că de nu — te picur! Aluatul l'au sucit și rēsucit și apoi — hai cu el în cuptorul cel roșu, ars de foc; acolo atâta l'am ținut până a aruncat mai tótă apa din sine și a crescut precum il vești și numai după aceea l'am scos și l'am pus să se răcească, — vedut'ai prin câte trecu până ajunse pe mēsă la cinste? Hei și tu drace se umbli căile lui?

Vrei să pățimesci câte a pățimit el?

Atunci dracul, după ce auși pățania colacului, se luă și se cum mai duse, dar nu se potu răbda se nu dică: eu dau — apoi ascept!

De atunci nime nu l'a mai vedut. Inveni însă fetele a nu pré primi daruri.

Valea aceea, unde fu el cu șetra, se dice și până în ziua de azi — Valea dracului.

7. Cetatea de la Georgenī (Görgény-vára). Aprópe de isvórele Těrnavei micē și a Mureșului. Aici fu capitala țerei urieșilor, care locuiau și domniau acest ținut. Vești fi sciind d-vóstră că urieșii erau nesce ómenii fórte mari — și deci și fórte tari. Apoi sciți și aceia că pe cel mare și tare toți-l pismuesc. Chiar așa se întēplă și cu urieșii, pe ei i pismuiau lobonții, ci nu cutezau să se incaere la luptă cu ei sciind bine că cu urieșii nu-i de glumit. Și făceau urieșii multă pradă în țera lobonților, ca cei tari în țera celor mai slabii, dar lobonții tăceau de frică ca de voiă bună și inghitēu la noduri, nevoind a încerca resbunare, căci — nu puteau, dice lumea.

O dată se ivesce o ștrigóia la comandantul lobonților și-i spune că pentru o plată bună, ea-i va spune cum póte se scapē de urieși. Cesta promite firesce orī ce numai să se vedă scāpat de ei. Atunci ștrigóia începe: Cetatea urieșilor nu o poți cuprinde până nu va cădea căpitanul lor, ér acesta e lucru greu, că pe căpitanul urieșilor nu-l prinde nici chiar glonțul, fiindcă pórtă o cămașă de zale și — numai când merge în capela castelului la rugăciune — o lepădă de pe sine. Deci, dēcă s'ar afla cineva, care se-l pândescă când intră séu iēsă din biserică, și se fie cu pușca încercat, atunci l'ar putea pușca. Dar numai atare voinic se-și cerce norocul, care e al șeptelea fiu la mamă-sa, și cei șese frați încă-i trăesc, dar și acela numai așa-l va putea pușca, dēcă va lua un paiu de grău curat și din prima rađă ce sa ivi a lunei pline va torna în acel paiu glonț, și apoi glonțul acela il va băga în pușcă. Numai așa va dobori pe uriaș, dar în alt chip nu.

Cercă comandantele lobonților și în adevér află în armata sa șapte frați de la un tată și de la o mamă. Pregăti pe cel mai mic și-l puse la pândă lângă capela urieșilor. În adevér și nimeri pe căpitanul urieșilor de mórte.

Vedēndu-se acum urieșii fără căpetenie nu-și potură a pēra cetatea, deci o tuliră toți în toate părțile și astfel remase cetatea Georgenī în mâinile lobonților. Se dice că unii urieși s'ar fi retras cătră Ungaria ér alții în Sēcuieme.

8. Gilăul, spre vest de la Cluș, lângă Someșul mic. Aci scim că a fost cetatea lui Gel, domnul Romānilor, pe timpul intrărei Ungurilor în Ardeal, scim că Gel cădu lângă riul Căpușului și că Romānii rēmași fără conducător, fără domn, dădură mâna cu Ungurii se trăiescă în bine și în rēu la olaltă precum i vedem și în ziua de azi. Dar étă mitul:

Nu departe de Gilău a fost cea mai frumoasă grădină a dracilor, care și azi mai esistă în fantasia poporului. Nici nu mai era pe fața pământului grădină ca aceia; acolo vedeai fel de fel de flori și de pomi, tot felul de pasēri minunate, acolo vedeai tot ce póte fi pentru un drac mai frumos și mai plăcut — era un adevérat raiu drăcesc. Și cum se nu, mē rog, că dóră ei avēu de unde plăti grădinarii cei mai invēțați. Se întēplă însă că le muri grădinarul. Acum începură dracii a-și căuta alt grădinar, ci nu prea aflau pe placul lor. Vedură însă în castelul Gilău care era în vecin o fetiță, frumoasă numai ca ea. Nici nu sunt fete frumoase ca în — po-

veste! Ce-și puseră dracii în gând, trebuie să se întempele — dămne feri-ne de ei! Merg spurcații de ei — dămne iertă-ne — merg la domnul castelului și-î cer feta de grădinar. Nici să-i fi dat cineva o palmă, nu se mânia, domnul castelului Gilău mai tare, cum se pôtă el da acel inger de fetă, ca grădinar la spurcații de draci? Dar nu scia bine cine sunt dracii cu tôte că erau vecinii de o bucată de vreme, deci se pune și li se împotrivesce, nu le implinesce rugarea. Sărmanul de

el, ce-o sciut face! să mânia el pe cel necurat! Dar o și păți, vai de el: dracul de mânia, nu numai că-i răpi feta, dar în turbarea lui ruină și castelul. De atunci, cetatea Gilăul jace în ruine. — Atari mituri auđim numai de cele mai vechi cetăți, de cari se ține și Gilăul. Poporul, firesce, cređend a descoperi comorile lui Dariu, caută și acum după ele, pe dealul Țiganilor, unde crede poporul că-s păđite de lei. —

(Va urma).

Prorocirea.

— Episod. —

Sub umbra palmierilor din Martinique stătuse légănul Iosefinei. Ca copilă, era de cea mai pasionată natură. Veselă, sumetă și întreprindătoare; apoi blândă, timidă și dispusă a se perde în reveria unor visuri nesfârșite. —

Frumsețea nu i se desvoltase încă, lipsea formelor sale platicul rotunđimei — uimea însă prin gracia mișcărilor, și prin focul ochilor, ce potențiat de fildșiia colóre a feței, avea impresiuni magice.

Nu arare ori se întempla, ca streinii să se oprască spre a o admira, și a-i pofti viitor strălucit. — Dintre ei o țigană i tăia calea cu cuvintele! »ori cine ești, o coronă va purta capul tđu, și o lume ți s'a inchina!»

Dedată cu preamăriri, uită astă prorocire pentru marchisul Beauharnais, cărui se lega nu din amor, ci din acel dulce afect, ce avem cătră persoane cu suflet adevărat nobil.

În Franția, la moșia lor întinsă, liniscea traiului lor se sdrobi de revoluțiunea ce alerga prin țeră, cerend sânge și jertfe omenesci.

În aste vremuri grele, Beauharnais ca alți mulți își părăsi familia pentru a apăra pe regele Ludovic al XVI. care se afla în pericol.

Cevalerésca lor loialitate, avu urmări funeste. — Nestavilita furiă a unui anumit strat de ómeni lupta nu cu spada, ci cu crudelități demonice. În scărnavă lor sete, cerură sângele regelui; — în giulotină i curmară vieța, ér peste cadavrul lui persecutară pe toți aderinții; le confiscară moșiilor și apoi i predeteră călăului.

Între acești eroi ai credinței, a fost și soțul Iosefinei.

Ea remase singură, ca frunđa deslipită de arbore. Cu gróza în suflet, sta despoiată de tôte bunurile, ce-i vėrsase cu profusiune un destin fericit. Insaș inculpată de trădare, scăpă numai după mari anevoințe. — Fıind străină, desbrăcată de mijloce, ducea đilele în lipse, ér noptile în plănsuri amare. Fără scutul unui prietin, rătăcea în cóci și în colo, stringend cei doi copii la sine, gata ori când a muri cu ei

Într'o locuință umedă, cu vestminte sfêricate trăi tulburósa epocă, pe care se întemeiă Republica.

Atunci într'una din đile, când chinuită de fóme își trase de la gură bucățica de pâne, dându-o copiilor — un bătrân se aruncă la picioarele ei.

Era un servitor al seniorului Beauharnais care scăpase în Anglia, de unde îl trimise spre a o căuta și ai da puține bani.

Cu devotamentul ce avuse față de ea în đilele fericite, se puse bătrânul Etienne la dispozițiunea ei. Inchiriând o locuință mai sănėtósă, se îngriji de mobile, nu uită nici de a-și aprovisiona și bucătăria. — După ce împăcase primele lipse merse în un magazin de croitoria, spre a alege marchisei un costum. Acolo însă vėđu că banii nu-i erau de ajuns. — Numai după multe rugăminte se înduplecă măestrul Poquelin a i incredința restul neajuns, dar punend un termin fórté precisat.

Tremurând s'a invoit, și cu geană înlăcrimată vėđu cum negrul vestmēt straformă întregul esterior al marchisei. — Érăș era frumoasă, figura ei junonică érăș se înmlădia în cele mai desăvėrsite rotunđimi.

Împodobind prezentul cu imaginele speranței, nisuia bătrânul a șterge ori ce supărare a stăpânei sale. — Era bietul umil ca o slugă, îngrijit ca un prieten, și iubitor ca un părinte.

Cuprins de tôte astea, s'ar fi bucurat de pacea sălășluită în mijlocul lor, de nu s'ar fi apropiat terminul măestrului Poquelin, și de nu ar fi întârđiat așa de mult banii din Anglia.

Đi pe đi întreba la municipalitate de pachetul, și đi de đi i se răspundea că nu!

Era slăbit în puteri, dar încă tare în credință că banii vor sosi încă la timp, — căci în nenorocirea mai mare D-đu e mai aprópe.

În diminęta ultimă a terminului își mai cercă norocul, — dar primind tot acel respuns, picioarele i șovăiră încât abia ajunse a casă. — Căđut pe trépta de jos, auđi o vorbire aspră în odaia marchisei, — era lovit bătrânul, încât gemu dureros.

»Cu 24 óre lungesc terminul! strigă bărbatul din lăuntru, în modul cel mai necruțător. — Sci porta... se sci și plăti!...«

Iosefina se ținu de spatele scaunului suspinend: oh! asta retăcere a lui Etienne. De-o sciam, mai bine mă arătam generalului în sdrențe, de cât în un vestmēt neplătit... Poquelin! eu n'am bani, dar aibă răbdare, unchiul soțului meu justificat, ne va trimite cât mai curend...

Glăsul ei cel doios, melancolia ingenaților ochi reflecta pe fața ei o frumseță, de care însuș Poquelin prinse a se ademeni.

»Marchisă! mă espedezi cu promisiuni în loc să-mi dai bani? — apostrofă el mai domol. Fie și așa, dar spune-mi a cui visită primiși?»

— A generalului Bonaparte — respunse ea după o pauză.

»Napoleon Bonaparte? repetă el cu mirare. Ce motiv l'a indemnat ôre a se osteni pân' aci?»

— E o onôre ce o multămesc unei inspirațiunii copilărescî. Fiul meu Eugen entusiasmat ca noi toți de cuceritorul atător resbôie, s'a dus fără scirea mea nu numai spre a-și depune omagiul, ci și pentru a cere spada nobilului seu părinte ucis. Generalul află plăcere în băiatul rogător; își petrecu cu el, și făgădui a cerceta pe mamă-sa.

Un strengar isteț acest băiat, aduce norocul sub strêșină — adause Poquelin în hohot. Napoleon idolisază graciile — e necăsetorit, și ce sci! o femeă ce farmecă pe inșiși creditori, pôte deveni și — regină! —

— Măestre! exclamă ea, asta lingusire m'ar supera, — dar ai atins o profetiă aprôpe stêrsă din memoria mea. În patria mea mî-a prorocit o țigană, că voi purta o corônă!

„Și nu e imposibil! — țise Poquelin serios. Eroul încoronat acum cu laur, mai târziu pôte fi încoronat ca principe...»

— Ești un reu cetățen al Republicei — glumi ea. Cu tôte insê te voi face furnisor al curții, îndată ce voi ajunge regină...

„Măiestate! contez — și el se închină până jos.

Magazinerul plecă, în urma lui rămase Iosefina murmurând: „în locul laurului, o corônă — și profetiă s'ar potea îndeplini... Oh! o dată am vădut acest erou, și am tremurat ca o femeă care presimte că a găsit bărbatul, despre care a visat viața întrégă. În genunchi eram... și în genunchi aş ascepta ora, când înțelegându-mi sufletul meu cel de foc, m'ar ridica la sine...»

Pe gânduri se lăsase, pe gânduri ce nu se nasc din moment, ci care ingerminate ne revin în epoca de sombră poesiă — când nesciut ne închinăm unui chip real ori ideal!...

Șirul ardorôselor ei visări se intrerupse la intrarea unui june, și-a unei fetițe drăgălașe. Erau copiii ei; Hortensia cu o corfiță plină de vioarele, ér Eugen portând un cățeluș.

»Ce aveți?» întrebă Iosefina cu glas plin de dragoste.

— Îț aducem florile ce iubesci, și un ôspe ce am scăpat din furia băieților de pe stradă — istorisiră amândoi de odată.

»Și a cui va fi sermanul animal? întrebă ea pêtunsă de fapta copiilor.

— A unei țigane ce abia se potu apera pe sine, de brutalitatea lor...

În aceea clipă anuncia Etienne, că o țigană cere voiă a intra.

Gârbită și cu brazde pe frunte se ivi, și abia ochind pe Iosefina se opri dicend: »Êrăși tu? Sub palmieri ți-a stat légănul, sub stenci a bărbatului ce-ți va pune corôna pe cap.»

Marchisa înmărmurise. Renoirea prorocire o impresiună așa, încât numai buzele mai potu mișca.

„Fîință a norocului, te indoiesci de vorbele mele? întrebă țigana cu inspirațiune fantastică. Ia cănele acesta, tovarăș al colindărilor mele lumesci — ține-l în bine și reu, ca se-ți aducă aminte de o ursită norocôsă. Cât trăiesce el îți remâne în dragoste acel pe care doresci; cine va omori cănele, va omori și inima ta!»

Când s'a desceptat Iosefina din farmecul ce-o cuprinse, țigana dispăruse — ér pe intinsul ceriu șerpui fulger aprins, și un durduit sinistru scutura ferestrele. — Cu o diademă de

vioarele pe cap, cu cănele lipit de chivul vestmântului — strebătută de nisce furtunose emoțiuni își îmbrăcișă copiii, nemai veđend și ne mai auđind cevas, până nici pintenii generalului ce intrase, și care contemplând această grupă, ridicase o flóre cădută din perul ei.

* * *

Fericirile ce urmară, erau de acele ce aduc raiul pe pământ.

De-a nutrit juneța Iosefinei presimțirea unei iubiri mari, realitatea îi dăruise iubirea unui erou și mai mare. — Lui se inchina ea în acel profund amor, ce are femeia atunci când bărbatul e nu numai tandru și iubitor, ci și superior și genial.

Precum era Napoleon idolisat de ea, astfel era și de poporul frances. Iosefina în culmea adorării i se jură ca sociă, — poporul în culmea entusiasmului strigă: „Vive l'empereur.»

Mirtul și diadema imperătescă nu au amețit sufletul ei — dar invinua acest noroc, căci i răpea privilegiul a se areta ca sociă iubitore, și fără pretensiuni. Napoleon era sórele ei — dar și sórele Europei, pre lângă care ca nisce stelute gravitau cealalți încronați.

Tuilieriele pluteau în lumină orbecătore, pe baldahinul ce adumbrise tronul Bourbonilor nu mai strelucia crinul, ci inițiala »N.« și nisce vioarele violete, pe care întru amintirea unui moment neuitat, Napoleon i-a ridicat se simbolizeze dinastia sa.

La araciul acestui erou ce supuse aprôpe o lume, trăi... nu! visă Iosefina visul vieței, din care desceptându-se simți că corône portară și... martirii.

În mijlocul familiei și a festivităților, umbre triste i se lăsară în dreptul inimei, — ér prin amezul țilei fugea de prigonirea unor prepusuri chinuitoare.

În veselie triumfelor tremura; sub corônă cređendu-se singură... păsedită de bunul ce posedase.

De la curtea imperială din Viena, sosiră ôspeți înalți. Napoleon i întimpinase cu-o ceremonie uimitore. Miniștri, diplomați, dignitari, militari și bisericesci dădeau contingentul cortegiului măreț — printre ei ca flori se zăreau femei cu gățuri albe, cu bracie gôle... pôte și cu inimă gôle.

Fetele erau senine, surisurile de graciă, jocul mai îmbătător ca musica, din care câte un acord rupt străbătea până în budoarul întunecat, ce ascundea o femeă cu mânilor apesate pe pept.

Era imperătésa Iosefina.

Cu doliu în vestmânt, cu lacrimi în ochi și perle la grumaz priveghia — zorile o găsiră tot așa.

Jumătate din țî trecuse, în salonul vecin conversau damele de curte — când simți o mișcare lângă ea. Un căne se ridică, punendu-și piciorele pe genunchiul ei. Era darul țiganei!

„Bun animal! șopti ea — vrei se me mângăi? Și tu ca mine, ai devenit odios pentru el. Dar Cherie! la tron mai insocit, în esil vei fi nedespărțit de mine.

Figura ei regescă se inclină cuprindendu-i capul, și încă o dată curseră lacrimi calde în pèrul lui — ér cănele respunse c'un scheenat doios, la vaitecele obidose a unei inimă păsitate

— „Da! Cherie, el ne a uitat cu voi de acca împărți superarea mea... țise ea.

Cănele urlă scurt, apoi dându-se mângăios cătră fața ei, se făcu tăcere.

Apăsătorea tăcere se intrerupse de vijeitul unui șlep de brocat.

Hortensia intră. Ambele cădându-și la pept, nu ca mamă și fiică — ci ca surori.

„Impăratul vre se-ți vorbescă,” dîse ea.

Iosefina suspină. Mănile-i albe, invênțiră cu tot.

— Depărtéză damele din salon, și ia cănele cu tine — ordonă ea fără suflare.

Hortensia însăș frêntă și sdrobotită, concediă damele — dar nu ispuți a lua pe Cherie, el se vêrise după cotul sofei, remănându-i ei tocmai atâta timp, cât eși neobservată de imperatul ce tocmai intrase.

El avea uniformă mare, capul descoperit și fruntea în grigî. Ținênd oblu spre Iosefina întrebă:

„Madamă escî singură?”

— Singură cu durerea mea!

Sentimentalul respuns îl sili a păși în sus și în jos. Prin sunetul produs, se auđi un hîrăit.

„Cine e aici?” strigă Napoleon.

— E Cherie; dar ve asigur de pacea lui.

„Eu nu pot suferi urita creatură — adause asprit. Ori când o vêd, imî vine s'o prăpădesc...”

Observând gróznica palóre a ei, i prinse mánile, întrebându-o:

„Iosefină! ți-a spus Hortensia pentru ce vin?”

— Sire! n'a avut putere să infigă pumnalul în mine....

„Atuncî e óra supremă se-ți spun eu. — Iosefină! mi-ai fost tot: mândria, fericirea și geniul bun; numai mama fiului meu nu!”

Ofturile ei năbușite le petrecu continuând:

„Este o fantomă ce me prigonesce în pace și în odihnă, în resbóie și învingeri. E viitoriul. Sum întâiul în dinastia mea — cu tine voi fi și ultimul...”

Leșinul ei îl petrunsă. Cu pumnul strins lovi în mész crășnind:

„Ticălos destin! de ce trebuie se ne supunem puterei tale?”

Un vas etrusc pocni, făremăturile se imprăștiară cu sgomot pe parchet. Napoleon repăși suprins — atuncî de sub sofă seri cănele, care cređend pe stăpána sa atacată, prinse cu dinții în pulpea împératului.

Bărbatul ce n'a cunoscut durerea, de astă dată s'a vâierat. Prindênd cu mánă furiosul animal, îl asvêri de părete încât abia chionênd se intinse cu capul sdrobotit.

Reculegându-se Iosefina, ghici cele întemplate. Cu ultima putere a speranței i se proscernu la picioare rúgând:

— Lasă-mă cu tine, se previn desastrele unui destin infricoșat...

„Nu! legătura nóstră s'a rupt.

La revedere în senat. De ađi sunt cărmuitoriul destinului meu...”

Atâta a mai vorbit trufia lui, apoi ea remase lângă Cherie ce mai deschise o dată ochi, și întepeni.

* * *

În ziua următoare se proclamă divorciul Iosefinei de împératul Napoleon.

Ea nu muri, nu inebuni, ci asceptă nóptea și pe credințiosul Etienne care o conduse în Malmaison, unde trăi ca-o veduvă, plângênd un mort viu.

Și cum scapătă o steuă picând din nor în nor, astfel scapătă steua bună a lui Napoleon.

„Profeția mamei tale s'a implinit, cu ea m'a păsorit geniul cel bun” — a đis Napoleon atuncî, când Hortensia strebătu în prinsórea de la S-ta Helena vestindu-i, că fiul seu Napoleon al II-ea murise.

Fericire pentru fericire! șopti ea, aducêndu-și a minte de iubirea și martiriul mamei sale. — „Cine va omori cănele va omori și inima ta! — i resună în ureche ca atuncî când ca copilă adunase viorele, ér' Eugen scăpase pe Cherie, a cărui pele umplută se păstra ca o raritate în castelul Malmaison.

Emilia Lungu.

TINEREȚELE.

O, anî mei din tinerețe
Ce v'ați făcut, ce v'ați făcut?
Ce mi-ați lăsat la bătrânețe?
Un dor nespuns, un dor tăcut!

Și totuș, totuș cum se face.
Sunt trist, dar nu-s nemângăiat
Ist dor me naltă sus, imî place,
E simțul cel mai nepătat!

E suvenir de 'nsuflețire
Pentr' un erou mult admirat;
E suvenir de suvenir
D'un ideal mult adorat!

Juneță, scumpă dauriă
De n'ai fi fost, de n'ai fi fost,

M'ar apuca o nebunie,
M'ar risipi și dor și rost!

ȚI CU SÓRE.

Ți cu sóre, ți cu sóre
Cu ce dor te-am așteptat,
Să ved lumea în splendóre
Să ved cerul nenorat!

Ți cu sóre, ți cu sóre
Étă, étă ni-ai sosit!
Eu alerg la a mea flóre
Da-i culésă — a perit!

Astă vale de plânsóre
A remas tot cum era.
Nu o schimbă nici un sóre,
Cât va fi vr'un om pe ea!

D E D I C A Ț I E.

Adese-orî cu ochi deschiși
Ai stat, și ai visat,
Și visurile pe furis
In versuri le-ai fixat!

Al fantasiei tainic joc
Miracole-ți crea,
Ș'al poeziei sacru foc
Sufletu-ți încălția.

Când te treziai și când vedeai
Cel vis in versuri pus,
Cu multă jale te 'ntrebai:
Unde s'a dus, unde s'a dus?

F R A G I L E.

Pe cea luncă inverdită
Cu flori mândre impodobită
Merg-eo dalbă copilă
Culegând fragi in corfiță.

Dă-mi și mie mândruliță
Fragi frumoșe din corfiță...
Și drept plată pentru ele
Îți dau dragostele mele.

Veți-ți bade de cărare
Nu am fragi eu de vândare.
Mergi cu bine lunca-i largă,
Și-ți culege bade dragă!

Const. Băillă.

R E S Ă R I R E A S Ț O R E L U I.

Aurora se avântă cu un purpuriu vestmânt
Și cu zarea sa 'nfocată firmamentul aprindând,
Sorele sclipind se 'nalță frigul nopți risipind.
Rândurica cea voișă se ridică ciripind.

Roua pică 'n diamante, de pe erbă de pe flori,
Êr gingașa ciocărlie se înalță până 'n nori.
Frunzele cu frémăt tainic visurile își șoptesc,
Mii de flori mirositoare balsam dulce respândesc.

De pe cóstă 'n jos resună duios cântec de păstor
Chiar oițele din strungă simt p'al țilei domnitor.
Raza sorelui deșteptă pe zelosul muncitor,
Și la lucru el alérgă, ca să uite d'al său dor!...

Ión Baboan.

V A R I E T Ă Ț I.

Cum și-a plătit Dinu boii.

— Narațiune din popor de Theochar Alexi. —

Dârstele de la Brașov, da, de la Brașov, căci după cum imi spunea Stoica lui Meșotă, — Dumnețeu să-l ierte. — cum spunea țic pe vremea sa, ar mai fi nisce Dârste și pe la Zernesci, decî spre deosebire Dârstele acelea in care s'au petrecut faptele, pe care voiesc să vi le povestesc êstan, trebuie să le numesc, cum le numia și Stoica Meșotă, fiă-i țerina ușoră, Dârstele de la Brașov.

In acest sat orî cum i țic Domniul de la sfat. in acest promontoriu al orașului Brașov, trăiesce o viță de omeni, cum să li țicem; pociți — nu-i bine și nici drept; șireți — nici asta nu se lovesce tocmai pe tocmai, hai să lăsăm dără tréba incurcată și să li țicem omeni, căci omeni sunt și ei, mă rog D-vóstră, cu capul intre urechi ca și alți.

Adică sunt ei ca alți omeni, dar totuș se deosibesc, de — sciti D-vóstră, ca om de om, căci dór nimen nu va fi trăind pe lume, care să fi vedut vr'o dată doui omeni leiți sleiți unul ca altul. Las' că acum nu voiesc să vă vorbesc despre acei bărbați renumiți: neguțatori, ba filosofi, ba primari prin România, ba actori și câți toți mai sciu și eu, care au eșit de prin colibele acestui sat, ducând renumele lui peste nouă țeri și nouă mări. Despre acestia voi vorbi cu alt prilej, decât mă voi opri la opincă in tótă puterea cuvântului, căci pe acele vremuri, omeni despre care ve voi vorbi aici, purtau opincă, să înțelege afară de Domniul, căci acesta era încălțat cu cisme țepene, cum le purtau Domniul pe atunci, cei de tépa lui Kir Christodor, moșul meu, Dumnețeu să-l ierte.

Dar să ne apucăm acum de povestea noastră, căci este vremea.

Dinu lui Trei sute, — țeu așa i țicea tótă lumea din

Dârste, va fi avut el și vr'o altă secretația orî cum am țice nume din strămoși, dar eu l'am pomenit numai cu această polecră — Dinu lui Trei sute se insurase. Luase pe fata — țeu nu mai sciu a cui fétă era, dar atât sciu că o chiema Ana și că era mititică de stat, tocmai de séma lui Dinu, care nici el nu era om înalt. Gușă n'avea nici el nici ea, un lucru fôrte rar pe atunci prin Dârste, care, după cum își vor aduce pré bine a minte cei bătrêni, ajunsese de se numia satul gușaiilor.

Case avea Dinu și încă acoperite cu șindilă, cu o tinde in mijloc, cu o casă spre uliță și cu o cămară in dos. Curtea nu era pré largă, căci din față o țermurea ulița, séu mai bine țis ulicióra êr din dos, valea, adică așa i țic Dârstaril unui canal făcut din vechime prin care se abat apele Timișului pe la Dârste, și care curge pe la Brașov. Dar curtea lui Dinu era îngrădită, ceia ce nu se putea țice despre tóte curțile din Dârste. Așa dară Dinu era gazdă, apoi cum să nu, căci dór nu l'o fi polecrit pe tată-seu numai de géba trei sute, dar să făcuse și mai gazdă prin o împrejurare séu întemplantare, cum am țice norocósă și adică: Domniul Christodor, lánarul, adică neguțator și spălător de lánă, avuse o lánarie mai de vale coala inspre cătunul ce se numesce „Nou” dar invrăjbindu-se cu vecinul séu din pricina apei, se necăjise de mama focului și-și venduse moșiu va să țică lánaria, cumperându-și loc pentru altă lánaria in »sat.« Aici trebuie să sciti, că Dârstaril numesc sat, cele patru sate ce sunt acolo aprópe de ei și la care altmíntre le țice »Săcele.«

Dar acolo in Săcele, séu in sat, nu-i plăcu Domniului Christodor, nu se putea înțelege cu unguiri ceangăi, orî i era dor de Dârstaril séi, destul, că intr'una din țile se pomeniră, cei dela Dârste, și anume gazdele, care aveau casele lor la pótele delului numit »Pleașu” se pomeniră țic, cu Domniul Christodor, care îl întrebă, că n'ar voi să-și vendă moșiile lor Domniului. Dârstaril să codiră mai întâiu, dar mai cu séma

Trei sute, tatăl lui Dinu și Toader Gușatul făceau gură mare și diceau că nu-și dau moșiile lor nici pentru o împărăție intrăgă.

Domnul Christodor, om cu minte, domol dar stăruitor le aruncă numai o vorbă ca prin trecăt, și adică, nu le promise, cum ar crede cineva, o împărăție intrăgă, ci le duse numai, că pe lângă banii de cumpăratură, le vor da și loc pentru alte case și șuri, ba li vor face chiar case și șuri nouă de noită, li vor săpa în curtea domnescă o fântână, ca să nu mai fiă siliți să bea și să fêrbă din spurcăciunea de vale, și cât despre fundătura ulicioarei vor putea trece prin curtea sa, căci va face o pörtă din dos și una în față, așa în cât vor putea merge pe aceiaș cale scurtă ca și mai înainte atât la biserică, cât și la cărciumă, care amëndouă erau pe cea laltă parte a satului.

Trei sute om cu minte și Toader Gușatul care nici el nu era mai prost, uitară de împărăția ceia pentru care n'ar fi schimbat moșiile lor, și primiră frumusele, ceia ce le făgăduise Domnul. Astfel murind Trei sute moșteni Dinu de la el, casa ce i-o făcuse Domnul.

Cât despre șură și despre banii nu sciu ce s'ă făcură, adică sciu că în loc de șură Trei Sute luase banii, dar decât nu mē inșel îi bēuse iute, iute, căci de — tocmai pe atunci eșise o bēutură nouă la care i dicea rachiū, și care mult era dulce, bate-o Dumneșeu, dar nu numai dulce, ci te făcea încă și să prinđi la puteri, să nu simți așa de tare arșița sōrelui și obosēla și să uiți de alte năcazuri. Adică acea bēutură s'ă venduse încă cu multă vreme mai înainte prin oraș și numai de la o vreme în cōce o adusesse și în circima satului, unde s'ă vindea pe un preț, cum ai dice de batjocură. Cu o groșită te imbătai de nu mai sciai nimic de tine.

Așa dară Trei Sute cu tōtă isteția sa, nu făcuse trēmpă bună cu Domnul, căci unde avuse el mai înainte o curte largă și o șură mare, și case cum îi trebuiau, s'ă alesese acum numai cu o casă, ce e drept nu-i pēcat, mai bună de cât cea vechiă, dar curtea era numai o palmă de loc și banii și șura sburaseră, adică mai bine șis, lunecaseră pe gât în jos. Dar Trei Sute nu prea avu vreme să s'ă cāescă, căci nu o duse mult, muri peste pușin.

Dinu, fiu-sēu nu prea i sēmână cu isteția, dar darul de — cu ertare fiă șis — beție, îl moștenise de la tatăl sēu, ba o molipsise și pe muierea sa. Deprinđendu-sē de cu vreme cu acea bēutură de rachiū, nu-i făcu stricăciune la sănătate, însă cu tōtă munca sa, și era vestit muncitor Dinu, nu era în stare ca să-și adune atât banii pentru ca să-și cumpere și el o păreche de boi, să-i sporēscă și mai bine munca, căci asta o scie ori ce om, că douē brațe nu isprăvesc nici o dată atât ca douē vite.

Îl dorea pe Dinu, tare-l dorea că nu i s'ă putea împlini dorul visurilor sale. De câte ori trecea prin curtea Domnului, și trecea fōrte des, căci ca să mērgă la cărcimă i venia mai oblu pe acolo, de câte ori trecea, treaz când s'ă ducea, beat când venia, ofta și striga când era beat: „Hai de ce nu mi-a dat Dumneșeu din banii Domnului batēr atât, ca să-mi pot cumpēra o părechie de boi.

Domnul Cristodor ședea adese-ori la ferēstră, cu iminēua ciubucului în gură, fumând și privind la ce-i venea în cale, astfel privise de multe ori la Dinu și de multe ori auđise vorbele lui.

Acest Domn era venit de prin alte țeri, fugit în țera Ardealului de grōza turcilor. Pătise multe și sōrtea îi umbrise fața. Era tot cu ochii încruntați, vorbea puțin, gādea mult și făcea tot atât de mult. Ōmenii s'ă cam șfiau de el. Când venia câte un mocan la el, în treburi își făcea cruce pe trepte și s'ă ruga la Dumneșeu, ca să-l gāsēscă în tōne bune pe cocon. O dată s'ă întēplase că veduse pe un asemenea mocan, cum își făcea cruce, și s'ă supērase fōrte grōznic. Căci Domnul Christodor nu ura nimic mai mult de

cât fățarnicia; pe la el prin casă nici pomană de icōne, de candelē și d'al de astea. Nu era nici mirare decât s'ă temeau de el și mai cu sēmă cei din popor, și că Dinu nu s'ă indurase a deschide vorbă cu el despre un împrumut, cum ar fi dorit el de mult.

Dar Domnul Christodor nu era nici de cum așa de crunt, precum s'ă arăta pe din afară. Era un om cu frica lui Dumneșeu, iubitor de dreptate și de ōmeni, ajuta pe cine putea, însă în taină, și numai atunci, când credea, că este vrednic de ajutorul sēu.

Astfel i-ar fi dat și lui Dinu de mult banii împrumut ca să-și cumpere o părechie de boi, dar i era tēma, că în loc de a-și cumpēra boi, va bea și el banii, cum bēuse tatā-sēu prețul ce luase pe moșiă.

Domnul Christodor nu stătuse de gēba pe gānduri, căci printre multe altele i venise un gānd bun și cu privire la dorul lui Din.

„Mēi Dine“ i strigă el într'o sēră de pe ferēstră. „Ean vin'o 'n sus.“

Dinu la acēstă poruncă s'ă trezi cu tōtă amărăciunea beției sale, s'ă trezi șeu de grōză.

Nu scia s'o ia la sănătōsa, ori să mērgă în sus la Domnul. Dar în sfērșit își duse: „că dōr nu inē va mânca de viu,“ își făcu cruce și merse pe scară 'n sus oblu în odaia Domnului.

„Boi îți trebuie ție, mēi Dine,“ i duse Domnul.

„Mi-ar trebui șeu, dar n'am cu ce să-i plătesc.“

„Na, aici sunt banii, o sută de sfanți, numără-i, ș'a-poi să-ți pui degetul pe crucea de pe acest revaș.“

Dinu creșu dintru întâiu, că Domnul glumesce, dar vedēdu-l că încrunță nise ochi de te lua fiori, s'ă apucă să numere sfanții, sunādu-i unul câte unul, pe pētra mesei.

„Asta nu prea mi s'ă pare,“ duse Dinu de-o dată, oprindu-sē la un sfanț, care în adevēr era rēu.

„N'o veđi așa, norocul tēu că îi ai numērat și îi ai sunat, căci decât te-ai fi apucat să îi stringi nenumerati și nesunați, te-aș fi scos pe ușă afară, fără banii. Așa însă am nādejde, că vei cumpēra în adevēr o părechie de boi cu acești sfanți, și nu-i vei duce la cărcimă,“ duse Domnul Christodor.

„Ho, Domnule. că-đi dōr n'am căpiat să-mi sorb de-o dată tot izvorul,“ respunse Dinu.

„Ce vrei să đici cu acēstă vorbă,“ îl întrebă Domnul.

„Da, că scia Domnul pré bine! Acum fă bine si-mi arată unde să-mi pui degetul!“

„Eacă aici!“

După ce puse Dinu degetul, strinse binișor sfanțisorii, s'ă convinse că Domnul Christodor pentru sfanțul cel rēu i dase unul bun, puse banii în șerparii, care nu veduse de când era atât bogăție ș'apoi s'ă gāti să plece.

„Dar mē rog Domnule, camelă mē leg a-ți da, însă capetele când să ție le dau.“

„După ce vei fi cumpērat o vacă, care-ți va fi fātat doi viței, și după ce să vor fi făcut viței boi.“

„Bine Domnule, Dumneșeu să-ți dea sănătate și să-ți lungēscă đilele, că mare milă ție-ai făcut cu mine, dar decât...“

„Ce decât? il intrerupse Domnul.

„Mai bine tac. că șeu ar fi pēcat, ba și rușine, să nu fiu în stare a-mi căștiga, acum după ce am și boi, atât banii, ca să-mi cumpēr și o vacă.“

„Așa cred și eu, însă totuș mē tem, că vaca ceia va fāta la cărcimar, er nu la tine 'n grajd.“

„No veđi Domnule, tocmai asta voiam să đic și eu, decât nu m'aș fi temut. că voi grāi într'un ceas rēu.“

„Las' că am eu leac pentru tine. Numai veđi de-ți cumpēră boii.“

Și Dinu-și cumpēră boii dar cu cât muncea mai mult cu atât bea mai mult rachiū, el și cu nevastă-sa.

Acum când trecea prin curtea domnescă nu mai ofta,

dar nici nu tăcea, ci striga cât i lua gura: »Boii sunt ai Domnului.«

Firește că nu ajunsese a-și cumpăra vacă, deci cu plata datoriei remase lucrul baltă. —

Trecu cât trecu, dar lucru nu se schimba nici de cum, ci cu cât mergea cu atât striga Dinu mai tare:

„Boii sunt ai Domnului“ așa în cât i se urise foarte tare acestuia de vorba ceia lui Dinu, și când îl vedea din depărtare, că apucă să intre în curte, ca să trecă p'acolo a casă, închidea ferestra, și se retrăgea în odaia sa, ca să nu-l mai audă pe Dinu.

Acesta se mătnea foarte tare, că de la o vreme în cocolă nu mai putuse să-și mărturisască în gura mare datoria sa față cu Domnul și o dată, trecând éráș beat prin curte, ce-i veni omului. Écă un gând de om beat. În curtea domnescă era un măr, drept în fața ferestrei de la odaia în care ședea Domnul, Dinu vedând lumină în odaia și umbra Domnului, merse oblu la acel măr și se sui, Dumneșu știe cum, dar se sui în el, de ajunsă să potă vedea pe Domnul Christodor în odaia. Cum îl vedu răcni una, ca un căpiat: „Boii sunt ai Domnului.“ La acest strigăt uită cu totul că este atârnat de cranga unui pom și nu stă pe pământ, uită așa în cât, scăpând cranga, cădu dea peste capul în jos unde remase lungit ca și mort.

Ómenii care veduse acesta, alergară la bietul Dinu, ca să vedă decă și-a frânt vr'un picior séu vr'o mână, dar spre mirarea lor îl găsiră sdravén și întreg: „Boii sunt ai Domnului“ cu aceste cuvinte se ridică éráș de jos.

Domnul Christodor auzind despre această întâmplare. se înfloră și își dișe: „Totuș ar fi fost bine, decă așa fi făcut, precum imi propusesem, până acum Dinu s'ar fi răfuit de datoria sa cătră mine, și nu ar mai striga necontent că: „boii sunt ai Domnului.“ Dar ce n'am făcut până acum, să fac de aici înainte.

Apoi după o mică chibzuélă își dișe éráș:

»Ar fi un lucru prea, prea încercat, să mă bag eu în asemenea treburi de dragul unui singur om. Mai bine va fi să-i ert datoria.«

Apoi se gândi éráș altfel, peste puțin însă își luă din nou séma, și Domnul Christodor remase la cele din urmă nehotărît. —

A doua di era joc în vârful „Pleșei“ lângă cruce. Bălan țiganul dișea din lăută, ér numele cobzarului l'am uitat. Éșise tóte fetele la joc și toți flécăii, ba venise și muierile cu ómenii lor și trăgeau la hore, și pisa pământul de-a „breaza“ și de-a „mâna.“ De polci și ceardașe nici pomană pe atunci. Flécăii trăgeau la chiole de rêsuna pădurea și scoteau câte un strigăt de mijeau fetele și mai tare ochii, și-și trăgeau cirpa cu care erau legate la cap și mai tare în frunte. Numai una dintre fetele cele mari Reveica „de după Vale“ nu-și plecase capul, ci și-l ținea sus și căuta oblu în fața lui Stan al Scheaului.

De o dată Reveica părăsi hora și apucă de pe vârful în jos, spre pădure „se caute ciuperci“ la rădăcina fagilor dișe cătră suratele sale, dar ele nu o credeau, ci că doră veduse că și Stan perise cu puțin în urma ei. De geaba apucase el pe cea laltă cóstă spre partea pădurii cu mestécăni, căci fetele bine sciau, că jos poteca se împreună cu aceea care ducea spre pădurea cu fagi.

Reveica i făcuse în adevér semn cu ochii lui Stan, care se simți lovit ca de o săgétă la inimă prin acea căntătură a fetei.

Merse cât merse Reveica prin pădure, apoi când cređu că n'o mai póte vedea nimenea de desimea pomilor se oprí de-a-dreptul cărării, care scotea din pădurea cu mestécăni în astă parte. Se puse jos respicând nisce floricele, ce eulesese pe drum venind. Ochii îi sticleau, fața i ardea, resulla-rea îi era grea, Aștepta în taină pe ibovnicul ei, căci avea o vorbă cu el —

Stan, nici una nici două pogorise pe costiș în jos tot într'o săritură, acum însă începu a urca éráș căci apucase spre poteca cea sciută înspre locul unde-l aștepta Reveica cu atâta nerăbdare.

Dar încă nu ajunsese până în desimea pomilor, era numai pe cărarea, care ducea în pădure de la capul satului unde se află circima, când se întâlni în calea sa, cu cine nici nu s'ar fi așteptat.

Era Domnul Christodor, care-și luase bastonul, după prând, după ce trăsese somnul cel obicinuit, și o pornise la cărcimar, ca să vorbescă cu el despre un lucru, ce-i umblase de multă vreme prin cap.

Cetitorul isteț va fi găcit deja, că istoria cu boii Dinului făcuse pe Domnul Christodor să stea de vorbă cu cărcimarul, dar ce nu va știind nimen de óre-ce nu am pătruns nici noi până aici această taină.

Destul că Domnul Christodor fusese la cărcimar, și de óre-ce era căldura mare, ér drumul țerei care ducea tocmai prin mijlocul satului fiind tare prăfos, pentru a merge a casă o apucă spre pléșa, unde putea trece prin umbră, de și avea să suie și se coboră.

Pe această cale Domnul Christodor se întâlni cu Stan.

„Bună ziua Domnule,“ dișe Stan, luându-și pălăria din cap și oprindu-se ca să dea pas Domnului.

„Mulțămim Stane, dar unde ai plecat p'aici, pe când sus la cruce se învêrtesce hora.“

»Da, apoi — am pornit — mă duc să culeg ciuperci.« îngână Stan, care nu se așteptase la această întrebare, și care după cum șcim, nu pré avea cugetul liniștit.

Domnul Christodor prinse îndată de veste, că nu-i trebă curată cu Stan și dișe:

»Fetel meu, ai face mai bine, decă ai veni cu mine și te-a întorce la joc, căci mă tem să nu fiă veninóse ciupercile, pe care ai avut tu de gând, să le culegi acum.«

Stan nu era nici sluga Domnului Christodor nici măcar dator nu-i era și decă ar fi avut cugetul curat, precum nu-l avea, ar fi mers în calea sa și l'ar fi lăsat pe Domn să cređa ce va voi D-lui, dar așa, i se păru, că ar face un păcat pré mare, decă, după ce el însuș era cu inima indoită, ar mai fi nesocotit încă și povăța unui Domn și unui om mai bătrén.

Pornind deci Domnul Christodor înainte, Stan se luă fără a dișe »circ« măcar după D-sa, și merse la joc, cu Domnul împreună, care de și nu avusese de gând să facă acesta, nu se feri de mica ostenelă împreună cu suișul până în vârful „Pleșei“ pentru a-l sili pe Stan ca să se întorcă în adevér la joc, ferindu-l astfel de un pas réu, la care se gândise feciorul de bună séma. —

Întru aceia Reveica tot așteptase la respântiă, sferticase deja tóte floricelele, își scuturase pótele de fărîmăturile de flori și începuse deja a se pune pe gânduri, căci după cum își da dënșă cu socotéla, Stan ar fi trebuit să fi sosit de multă vreme la ea.

Un neastêmpér grozav o apucă pe fetă. Nu se mai putu răbda jos, se sculă și o porni pe cărare în jos întru întâmpinarea lui Stan. Mergând așa i se păru, că aude nisce pași.

»U Stane,« strigă ea ca să vedă decă-i el.

»U Stane,« o îngână cineva din pădure. Așa credea fetă care nu auzise încă nimic despre resunetul séu ecoul cu mai multe silabe, și care în frământarea ei sufletescă, cea cumplită nu mai era în stare ca să judece lucrurile cu cap și cu minte.

„Cine mă îngână,“ țipă ea speriată.

„Îngână,“ resună éráș din pădure.

Acum fetă era la culmea spaimci, căci nu vedea jur împrejur pe nimen, și totuș auzia apriat, ca și când ar fi fost numai cu vr'o căl-va pași de la ea acela, care o îngâna.

„U Stane,“ sbieră ea încă o dată din resputeri.

„U Stane,“ respunse éráș ecoul din pădure.

Spaima o orbi, ba mai bine ȕis o aduse sē vēđă nălucī. I sē făcu că dinaintea ei o cătană, sdrēnțărōsă și urită, ridică pușcā și țintese asupra ei. »Piei necurate,« ȕise Reveica făcēdu-șī cruce. Atāt mai vēđu că la acest strigăt și la semnul sfinței cruci cătana sē prefăcu in un mestēcăn cu scōrța crepată, ér pușca in o crēngă a mestēcănului, apoi căđu leșinată la pământ. —

Sus in vērful Pleșei jocul urma. Fetele vēđuseră cu mirare grabnica întōrcere a lui Stan, dar cu mai mare mirare le umplu indelungata lipsire a Reveicāi.

„S'o fi dus a casă,“ ȕicea una.

„Nu cred, de ce să sē fi dus?“ respunse alta.

„De ciudă, că nu i s'a făcut pe plac,« observă a treia.

„Ba pōte si de rușine,“ adause a patra.

Cu un cuvēt tōte fetele sē interesau de Reveica. Dar nici Stan nu remase liniștit, vēđēnd că s'apropie sēra și Reveica nu mai revine la joc.

»I s'a fi întēmplat ceva!« își ȕicea el, orī s'a supērat pe nime și nu voiesce, să mē mai vēđă in ochi.

Jocul sē sparse. Fetele tōte alergară la casele pārintesci ale Reveicāi, ca să vēđă, ce-i cu ea. Negāsindu-o a casă o spaimă generală cuprinse inimele lor. Stan aflānd despre acēstă stranie lipsă a Reveicāi merse cu vr'o doue dintre suratele ei, care țineau mai mult la ea in pădure, unde o gāsiră lungită, fără simțiri; biata fētă nu sē mai trezise din leșinul in care o aruncase grōza.

Dabia a doua ȕi își veni puțin in fire și povesti cele ce i sē întēmplase, apoi recăđu érăș in o amortire grōznică, din care nu sē mai redeșteptă cu mintea sânățōsă: Reveica nebunise.

Tot satul vorbia despre acēstă întēmplare.

„S'a dat in voia necuratului,“ ȕiceau babele, a vrut să impingă și pe Stan in brațele Satanei, și vēđēndu-se acesta înșelat, a îngānat-o pe Reveica, și a prostit-o.«

Nu era nici un suflet de om prin sat, care să nu fi cređut orbesce, cum că Reveica in adevēr vēđuse pe Satană, și cumcă acesta numai la crucea ce-șī făcu ea, peri lāsānd un pom in locul seu.

Ba un singur om era, care nu credea in lucrurile astea și care și le explica in mod firesc, tocmai după cum sē întēmplase in adevēr că adică Reveica in spaima ei cređuse a vēdea in locul unui mestēcăn pe drac. Acest om era Domnul Christodor.

»Veđi,« își ȕicea el, »unde-l pōte duce nesciința pre om. Decă fēta acēsta ar fi avut vr'o ideă despre resunet, nu s'ar fi speriat și nu ar fi nebunit. Acum, da, acumī am in adevēr pentru ce să-mī indeplineșe gāndurile, care imī venise numai pentru boiī lui Dinu, căci acum nu sē va folosi numai el, ci satul intreg de intreprinderea mea. —

Nu trecu mult timp și eși svonul prin Dārste, că Domnul Christodor ar fi luat in arendă cărciuma de la capul satului. Rachiul era mai tare și mai bun, dar și mai scump. Unī dintre Dārstarī incepură să cărtēscă, jurară că nu vor mai bea rachiu de acolo, să și incercară de a aduce din altă parte, dar socotindu-sē, că drumul li scumpea bēutura mai mult de cum o scumpise Domnul Christodor, sē lāsară de acēsta și beură rachiul mai scump.

Trecură ca vr'o doui trei ani. Intr'una din ȕile Dinu trecēnd érăș prin curtea domnēscă, sē pomeni érăș, că Domnul il chiamă in sus.

»De bună sēmă îți va cere boiī inderăpt,« își ȕise Dinu, dar cu tōte astea nu sē putu opri, ca să nu strige încă o dată, până a nu fi intrat in casă: »Boiī sunt ai Domnulu.«

»Au fost Dinule, au fost, dar acum nu mai sunt!« cu aceste cuvinte il întēmpină Domnul Christodor.

Érăș cređu Dinu, că Domnul numai voiesce să glumēscă cu el.

„Vēd că nu-ți vine să cređi ceia ce-ți spun,« urma Dom-

nul Christodor cu vorba. »Deschide-ți urechile și ascultă și bagă in cap ceia ce-ți ȕic, ca să fi in stare să spui și la alți, la toți omenī, la tōte muierile, la toți feciorī și copii din sat. — Tu scīi, și voi o scīți cu toți, că de vr'o cățiva ani in cōce cărciima din Dārstele vōstre o țēn eu cu arendă.

„O scim, Domnule,“ ȕise Dinu.

„Taci și ascultă. Tu și cu boiī tei sunteți de vină, că mi-a venit acest gānd, apoi o altă imprejurare despre care veți afla voi altă dată, mē hotāri ca să fac după multă chibzuelă ceia ce am făcut.«

„Si ce ai făcut Domnule?“ indrăzni de a intrebă Dinu.

„Nu ți-am ȕis să taci și să ascuți. Voi nu veți fi scīind încă, cumcă rachiul vostru să face dintr'o otravă, care sē numesce spirt. Acēstă otravă este fōrte puternică, așa încāt un om, care nu este deprins cu ea, și-ar arde mațele, decă ar bea un pāhārel neamestecat. Inșe amestecānd spirtul cu apă și luāndu-i astfel din putere, sē face gustos, și voi prostilor il beți sub numele de rachiu. Eu dară am cumpērat spirt și l'am amestecat cu apă și l'am dat cărcimarului să vi-l vēndă. Voi plāteați și plātiți și apa cea curată, ce ni-o dāruiesce Dumneđeu de pomană, mai tot așa de scump precum plātesc eu spirtul. Așa dar imī ese arenda, imī ese plata cărcimarului, și-mī mai rămāne și un folos bun. Cu tōte că pe cărcimar il plātesc bine, căci este un om cu carte, care scie să-mī pōrte socotēla.«

„Este đeu“ afirmă Dinu, care încă nu scia unde voiesce să esă Domnul, cu spusele sale.

„Asta o ȕici tu numai așa, fără să scīi, că până unde merge socotēla cărcimarului meu,“ replică Domnul Christodor.

„Așa va fi đeu, cum ȕice Domnul,“ mărturisī Dinu cu umilință.

„Cārcimarul mī-a purtat sēmă de fiă-care picătură de rachiū, ce ai bēut tu, Dinule, de cānd țin eu cărciima,“ ȕise Domnul.

„No veđi, asta n'aș fi cređut-o eu nici o dată, dar va fi așa cum ȕice Domnul.“

„Eu inșe“ continuă Domnul Christodor, „am socotit pe fie-care ȕi căștigul curat ce mi-a rēmas din banī, care i ai numērat tu la cărcimar pentru rachiul ce l'ai bēut, și tocmai astăđi s'a implinit suta de sfanți, decī — n'a-ți revașul, te-ai răfuit pe nesimțite și pe nesciute de datoria ta. Du-te și spune in Dārstele tōte, că tu in doi trei ani ai bēut pe vr'o douē sute cincī-decī de sfanți rachiū, și că eu ți-am inapoiat căștigul meu, și că asta o fac, pentru ca să vē luați o pildă și să vedeți, unde vi sē duce sudōrea muncēi vōstre.“

„Vai Domnule, dar minunat om mai ești D-la,“ alta nu fu in stare a ȕice Dinu. Sē incercă a sāruta mānile cele milōse ale Domnului Christodor, dar acesta il scōse afară și in-chise ușa după el.

Dinu spuse la toți Dārstarī ce făcuse Domnul Cristodor cu el, li arătă zapisul de o sută de sfanți rupt in douē, inșe Dārstarī totuș nu voiră să-l cređă, orī și decă il credeau, ȕiceau că Domnul va fi ertat datoria vēđēnd că și așa nu va mai căpēta nici o dată banī de la el.

Dinu cu tōte astea rēmas la vorba sa: Boiī sunt ai Domnului,“ ba păstră aceste cuvinte, chiar și după ce perduse boiī, căci imbētrāniseră cu vremea și i crepase.

Dārstarī uitase aprōpe cu totul de istoria cu spirtul ce li povestise Dinu din gura Domnului, cānd la mōrtea acestuia, adică a domnului Cristodor sē gāsī in adieta sa urmātōrea legătură:

... și vēđēnd din acēstă întēmplare cu Reveica, cāt de rēu este pentru om decă creșce ca și o vită fără nici o invēțatură, m'am hotārit a face pasul la care mē gāndisem de mult și de care mē sfiām, de ore-ce nu se potrivea cu firea mea, spre binele atāt a lui Dinu, dar mai vērtoș a locuitorilor de la Dārste

decī fiind căștigul meu la acea cărcimă până astăđi de trei

mii de sfații, las ca acești bani să se dea în chivernisela magistratului din Brașov, care din venitul lor să fiă dator a plăti la șola din Dârste un dascal, adică pe unul care înveță pe copii erăș nu acela care cântă în strană....

Așa dar pe lângă Dinu se profitară toți cei lalți Dârstari de milostenia Domnului Cristodor, care, după cum să pôte pătrunde ori ce om, și-a avut ródele sale destul de bune.

Dinu însă cu puțin timp înainte de a muri, fiind beat ca de obicei și dise pentru ultima óră: „Boii sunt ai Domnului.“

Reflexiuni și Maxime de Clapiers-Vauvenargues.

35. Claritatea ornéză cugetările profunde.
36. Obscuritatea e remnul erórei.
37. E un mare semn de mediocritate a láuda tot-déuna moderat.
38. Prosperitatea produce puținii amici (adevărați).
39. Rațiunea și libertatea nu pot suferi slăbiciunea.
40. Resbelul nu e așa de împovărător ca servitutea.
41. Nătăreii nu înțeleg pe cei înțelepți.
42. Maximele ómenilor le descoperă anima.
43. În copilăria tuturor popórelor, ca în cea a particularilor, simțimentul a procedat tot-déuna reflexiunea, și le-a fost de-apururea primul maestru.
44. Cel ce va considera viața unui singur om, va afla tótă istoria întreg genului omenesc, pe care știința și esperiința nu l'au putut îmbunătăți.
45. Fruptul ostenelelor e cea mai dulce plăcere.
46. Nu-i mare avantaju a avea spirit vioiu, decât nu-i și drept. Nu atunci e perfectă o pendulă când amblă iute, ci când amblă regulat.
47. E fals, ca egalitatea ar fi o lege a naturei. Natura n'are nimic egal. Legea sa suverană e subordinațiunea și dependența.
48. Nu trebuie să judeci pe om, după ce ignoréză, ci după ceia ce scie, și după modul cum o scie.
49. E mai ușor a se presăra cu o mulțime de cunoștințe, decât a posedea bine puține.
50. Ceea ce numim un cuget briliant nu-i de comun decât o espresiune înșelătoare, ce cu ajutorul unei mici umbre de adevăr, ne impune o eróre, ce ne pune în mirare.
51. În natură nu sunt contradicții.
52. Nimen nu-i ambițios din înțelepciune, nici vițios din lipsă de spirit.
53. Nu e nimic despre ce să nu te convingă téma și speranța.
54. Puține lucruri sunt, ce le scim bine.
55. Nefericirea face pe mulți vinovați și imprudenți.
56. Nu incerca a indestuli pe invidios.
57. Mulți promit mult ca să pótă da puțin.
58. Când anima ni-e plină de simțeminte, discursurile nóstre sunt pline de interes.
59. Adevărul e sórele minței.
60. Cei ce disprețuesc pe om nu pot fi ómenii mari.

Trad. de Virgiliu Popescu.

(Avutul și sêracul după La Bruyère). Giton are fața rumenă, vioiă, și obraz roșii, plini, ochii fix și neclătiți, spate largi, sóle plin, mers tãpãn, și secur; el vorbesc cu îndrăsnelă

face pe cel ce-i cuvântă să repeteze, și nu gustă de cât mijlociu tot ce i se spune; el scóte o năframă lată, și-și șterge nasul cu mare șgomot; el scuipe departe și strănută tare; el dórme ziua, dórme nóptea și încă profund: el horcăe ca trei. La mésză și preumblare ocupă mai mult loc ca alții; el preumblându-se cu egalii săi se pune în mijloc, de se opresce, toți se opresc, de plécă, toți plec, toți se reguléză după densusul: el intrerumpe și corege pe cei ce vorbesc; pe el nime nu-l intrerupe, toți îl ascultă ori cât să vorbescă, toți is de un înțeles cu el, și cred noutățile ce le spune. — Când se pune să șiedă, îl veđi cufundându-se într'un hotel, (fauteuil) punându-și picioarele unul peste altul, incretindu-și fruntea, trăgând și pălăria pe ochi, ca să nu-l vedă nime, ori ridicându-o apoi și descoperindu-și fruntea cu mândria și audacia. El e vioi, riđător, glumeț, nerăbdător, inchipuitor, iute la mâniă, libertin, politicos, misterios în afacerile timpului; el se crede om de spirit și cu talent. El e avut.

Phédon are ochi cufundați, fața galbină, slabă, corp sec; el dórme puțin și nici când profund: el e distras, gânditor și are înfătoșare de stupid; el uita să dică, ce scia, ori se vorbescă despre întemplările, ce-i sunt cunoscute; și decât și face acesta câte o dată îi cade greu, îi pare a ingreulia pe cei ce-l ascultă; el naréză scurt și rece, nu căuta să fie ascultat, și nu face pe alți să ridă; el aplaudéză, suride la cea, ce-i dică alții, el e de opiniunea lor, el alérgă sbórá pentru de a le face micí serviții: el e gata, iute, sêrguitor, lingușitor; el e misterios în afacerile sale, câte o dată mincinos; el e superstițios, scrupulos, fricos; el umblă încet și ușor, și pare a se teme să se uite la trecători. El nu e nici când între aceia, ce forméză cercuri pentru a discura: el se pune dinapoi celui ce vorbesce, culege pe furis ce se vorbesce și se retrage de-l privește cineva. El nu ocupă nici un loc, nu ține nici un post: el umblă cu spatele strêns, cu pălăria trasă pe ochi, ca să nu fie vedut; el se învêlue tare și stringe în manta; nu-i stradă, nici găleria așa de plină și indesuită cu ómeni, ca să nu pótă trece fără trudă și strecura fără de a fi observat. De-l îmbii să ședă, se pune abia pe marginea scaunului; el vorbesce încet în conversațiune și articuléză réu; libèr în afacerile publice, se vaită contra vécului, scie puțin despre ministrii și ministerii. El nu deschide gura de cât, spre a respunde: el tușesc și șterge nasul sub pălăria; el scuipe mai pe sine, și căută, să fie numai singur când strănută, ori decât-l ajunge în societate, nu o scie nimeni și nu costă pe nimeni nici salutare, nici compliment. El e serac.

trad. de V. Popescu.

(Copii norocului). — Nici turburările, Zenobia, ce agita imperiul tãu, nici resbelul ce-l susțină cu atâta tãriă contra unui popor puternic, de la mórtea regelui bărbatului tãu, nu micșoréză de fel magnificența ta. Tu ai preferit ori căruai alt ținut ripele Euphratului, pentru de a ridica aci un superb palat: aerul e aci sănêtos și temperat, situațiunea suriđătorii; o pădure sacră îl umbréză din partea apusului. Deii Siricii, ce vin uneori să locuescă pãmêntul, nu și-ar fi putut afla locuința mai plăcută. Câmpia dimprejur e presarată de ómeni, ce sémână, lucră, cosesc, ce merg și vin, ce scobórá de pe Liban lemnele, arama, porphirul; cocorii și machinele gemu aci prin aer și excită în cei ce călătoresc cătră Arabia speranța, de a revedea la reintornare pe vetrele lor acel palat terminat, și în acea strălucire, la care doresci tu să-l duci, înainte de a-l locui dimpreună cu principii, fii tãi. Nu cruța nimic, mare regină: folosesce aurul și tótă arta celor mai exelenti artiști; Phidias și Zeuxis vécului, să-și întrebuinteze tótă știința lor pe plafonede și parchetele tale; plănuesc aci vaste și delicióse grădini, a căror încântare să fiă atare, ca să nu pară făcute de mâni omenesci: golesc-ți tesaurul și industria pentru acest op necontestabil; și după ce, Zenobia, îl vei fi terminat, vrâmul din acei păstori, ce locuesc vecinele pusti

ale Palmyrei, inavuțit prin vămile riurilor tale, va veni și-l va cumpăra într-o zi pe bani gata pentru de a-l infrumuseța și face mai demn de sine și fortuna sa.

Trad. de V. Popescu.

Primum din partea comitetului „Reuniunii fondului pentru înființarea unei școle române de fete” următorul apel, pe carel reproducem cu acea observare, cumcă ni s'a încreșut și și nouă o listă de subscripțiune. —

Națiunile mai civilizate în toate timpurile au recunoscut, dar recunosc mai cu seamă în zilele noastre însemnatul rol, ce femeia are întru dezvoltarea și întru direcțiunea mersului de dezvoltare a popoarelor. Destinele acestor mare parte sunt puse în mâinile ei.

„Pe sinul mamei — dice celebrul Aimé Martin — pașază spiritul popoarelor, moravurile, prejudețiile, virtuțile lor; cu alte cuvinte: civilizațiunea genului omenesc.”

În adevăr înriurirea femeiei îmbrătoședă viața noastră întrăgă, începând de la lăgan până la mormânt. Într'adevăr cine nu știe, ce impresiune adâncă, neștersă fac în anima fragedă a copilului plâpând primele cuvinte, sfaturi și îndrumări ale mamei, cari copilul nici devenit june și bărbat nu le mai uită ci formedă pentru el tot atâtea sante principe călăusătore și de multe ori mai tari de cât pasiunile vieții? Cui nu-i este cunoscut, că în decursul istoriei nu o dată cugetele, cari la colțul căminului femeia le-a inspirat soțului său, fură duse de acesta în for și determinarea întorcerea sorței a populațiuni și a țerei întregi în spre mai bine sau în spre rău?

Nu fără cuvânt s'a atribuit drept acea în cauzatiunea templamentelor istorice o parte principală femeilor. Nu fără cuvânt se pôte dice și susținea, că cum sunt mamele și soțiile: așa e generațiunea, așa e societatea respectivă.

De asemenea considerațiunii a fost condusă inteligența română din Cluș și jur împrejur, când înainte de acesta cu dește ani, la inițiativa bravilor noștri junii de la universitatea din loc, începu colectarea unui fond pentru a înființa o școală de fete în fosta capitală, ér acum centrul cultural al Transilvaniei. Înțelegința română clusiană a creșut atunci și astăzi, că în secolul curențului atât de potințe al ideiei naturală ne este ertat și datorința și nouă Romanilor, ca altora, a ne apăra și păstra viața națională individuală cu mijlocele noastre și pe căi egală.

Fondul crescu în dește ani pré puțin; abia ajunge la suma de 3000 fl. v. a. Nu cercăm cauzele acestui încetinel progres și crescământ. Una a fost de bună seamă, trebuie se mărturim, puțină noastră interesare de afacerile noastre publice și mai generală. De alta parte însă variele legi școlastice și de egalea îndreptățire a naționalităților, și solemnile promisiuni ale bărbaților de stat frunțași din patria noastră încă ne legănară în anii precedenți în visuri și speranțe, că acele legi și promisiuni numai ce se vor face odată trup; că din deștele de milioane, ce contribuiesc cele aproape trei milioane de Români la susținerea statului, ni se va arunca și nouă măcar o fermitură cât de bagatelă pentru institutele noastre de cultură națională românescă.

Se știe, ce decepțiune amară ne preparară pentru treșirea noastră din acele vise și speranțe legiuirile dietei patriei noastre din cestă vre-o doi ani ultimă. Suntem avisați și în afacerea educațiunii și culturai noastre românesce numai și numai la propriile noastre puteri.

Între alari împrejurări fatală de grele avem datorința imperioasă să ne cugutăm serios și se ne apucăm, cu o oră mai înainte, de a înființa institute românesce pentru instrucțiunea și educațiunea ficeilor și surorilor noastre. Nu mai pôte fi de așl în colo pentru Românii din monarchia austro-ungară lucru indiferente, decât ficele și surorile noastre, fiitóriele soțiilor și mame române, se vor cresce și instrui prin institute de ale noastre, ori, ca până acum, tot prin școle străine, de unde se

unele, decât nu cu rușinare și ura, la tot casul însă cu nepăsare față de limba, religiunea și datinele strămoșilor.

Cu acea subscrișul comitet al „Reuniunii fondului pentru înființarea unei școle rom. de fete în Cluș” își permite a se adresa în general către toți amicii culturai, eră în special către onoratul public român, cotră totă suflarea și inima română, ca întru ajungerea căl mai curendă a măntuitorului scop culturale-național se nu pregete a-i veni întru ajutor. Acesta fiă prin instituirea de colecte în favoarea fondului, fiă pășind în șirul membrilor Reuniunii fondului ca fundatori cu 100 fl. v. a. odată pentru tot de-a-una, au ca membrii ordinari cu cotisațiune de 2 fl. pe an. Listele de suscripțiune, numerisate și alăturate la acest apel, p. t. dómnele și domni colectanți se binevoiescă a le retramite împreună cu rezultatul operat d-lui casar al suscrișului comitet, Vasiliu S. Podobă (Cluș, strada cărbunilor Nr. 6), la care au a se adresa pentru liste și alți amici ai educațiunii române, cari ar binevoi a se însărcina cu asemeni colectări.

Surori române și frați români!

În numele moșilor și strămoșilor și în numele nepoților și strănepoților noștri ne îndreptăm către voi cu acest apel frățesc. Ceia printre toate fatalitățile secelor ne eredită limba, relegea ființa română intactă, acestia sunt în drept a preținde de la noi, se le transmem nestirbată ereditatea străbună. Să ne punem drept acea cu toții umăr la umăr. Fiecare din noi, mic și mare, avut și șerac, după putere se depunem obolul nostru pe altarul culturai românesce, astăzi în special al culturai și crescerei fetei române. În ea vom căpéta prin asta un nou și potințe factor al esistenței și al progresului nostru. Jertfa noastră va produce fructe inmite până în cele mai depărtate generațiunii, cari ne vor binecuventa.

Din ședința comitetului „Reuniunii fondului pentru înființarea unei școle române de fete în Cluș.”

Cluș, 29 Martiu 1883.

Alexandru Bohatielu,
președinte.

Dr. Gregoriu Silasi,
actuar.

Deslegarea gâciturii din Nr. 1.

În ce loc, unde se duc
Florile ce se usuc?
Unde sbor în care raiu
Fluturii de pe plaiu?
În ce lume, unde merg
Lacrimile ce se șterg?
Visurile ingerești,
Darurile sufletesci?

În acel loc fericit,
Plin de tot ce-i mai iubit,
Dusute-ai o! blândă stea
Dulce sorioara mea!
Ș'ai lăsat în sborul tău
Dorul sufletului meu!

V. A.

Bine au deslegat'o D-na: Aurelia Olteanu, Blaș, și D-rele: Maria G. Ludu, Ana și Victoria Al. Frateș din Preșmer.

Posta Re-

dațiunii.

Pe învelitorea acestui număr publicăm continuarea listei noastre de abonați. Expedițiunea foicei în urma nedecisiunii onor. noștri cetitori nu s'a putut regula încă nici astăzi de și am ajuns la numărul 3 din acest tom.

De ore-ce nu trimitem foice de cât numai la aceia, care ni-o cer expres și așteptând meru ca să ne revină cel puțin abonații din ultimul semestru, suntem siliți a reface la fie-care expedițiune lista, ceea ce ne dă mult de lucru. Numărul patru se va expedia însă punctual, căci îl trimitem numai la aceia, care vor fi plătit până atunci.

Redactor responsabil: Theochar Alexi.

Cătră onor. lectori!

In numerul unul din prezentul tom am publicat **numele abonaților**. De atunci am mai primit următoarele abonamente și anume de la:

D-nul Constantin Morariu, preot, Taporoutz Bukovina; D-sóra Maria Bologa, Sibiiu; D-nul Ambrosiu Durma, paroch; D-nul supralocot. George Boldea, Orăștia; D-nul Dr. I. Moga, Sibiiu; Societatea de lectură Timișoră; D-nul Iosif Maximilian, învățator, Ghimbav; D-nul P. Stoica, bibliotecar, Satul nou; D-nul Clement Lupsaiu, protopop, Naszod Rodna; D-nul Ioan Orghidan, avocat, Bucuresci; Scóla capitală Zernești; D-sóra Lucreția Horsia, Bia; D-sóra Aurelia Oltean, Blaș; D-nul George Proca, Râșnov; D-nul Andronie Magieru, D-nul Eremia Verzea, preot, Hosszufalu; D-nul Alexe Verzea, preot, Hosszufalu; D-nul Ioan V. Roșculeț, cassar, Hosszufalu; D-nul Ioan Găvruiș, notar, Hosszufalu; D-nul Victor Popea, paroch, Hosszufalu; D-nul Nicolau Soiu, preot, Hosszufalu; Societatea de lectură Adreiú Șaguna, Sibiiu; D-nul Ioan Lupea, învățator, Sărata; D-nul Constantin Poppescu, comerciant, Ploiesci; D-nul Nicolau Butariu, preot, Bodesci; D-nul George B. Popp, Brașov.

Dară dintre cei notați in menționatul Nr. 1 ca abonați un mare număr încă nu ni-a *trimis banii de prenumerațiune*, unul dintre D-lor și anume Rds. Sa D-nul protopop Ioan Petric a declarat chiar, că nu mai voiesce să primescă fóia.

Vom continua cu lista abonaților.

Rugăm pe m. onor. restanțierii a ne *trimite banii*, ca să fim și noi in stare de a expedia fóia regulat.

D-nul Alexandru Iesan din Dorna, Bucovina ne scrie că D-sa este unul dintre cei opt abonați trecuți pe numele Domnului Gabriel Storfer, librar in Kimpolung Bukovina, ceia ce constatăm cu plăcere.